ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ԶԻԼ-ԳԱՏԷ 1324 20 Décembre 1906 23me année № 6357

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ„ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Ղրշ.
ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Ֆրֆ.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽՍԸ ՄԵՐ ՎՐԱՅ
20 հատ 1 ղրուշնոց փուլ
1 մեծ.ի նամակով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درسعادتده غلطه‌ده اره ولك غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՈԳԻԻ
ՆՈՐ ԵՐԵՒՈՅԹ ՄԸ

Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցին մատուրան և երեք նոր յարկաբաժիններու շինութիւնը, առաջնոյն օծումը և վերջիններու հանդիսաւոր բացումը իրենց յարակից արարողութիւններով, որոնք կատարուեցան շաբաթ և կիրակի օրերը, մեզի նիւթ կը հայթայթեն կարգ մը խորհրդածութիւններ ընելու մեր բարեգործական ոգւոյն, անոր արտայայտութեան և գործելու եղանակին վրայ։

Բայց նախ դիտել կուտանք թէ ամէն անգամ որ առիթ կ'ունենանք զանազան լրագիրներու մէջ կարդալու եւրոպացի մանաւանդ ամերիկացի հարուստներու բարեգործական նուիրատուութիւնները՝ իրենց պատկանած երկիրներուն կրթական, գիտական զանազան հաստատութեանց, հիւանդանոցներու, ապաստանարաններու ևն., անմիջապէս միտքերնիս սա կ'իյնայ թէ անոնք շատ ու շատ հարուստ են, միլիոններ, միլիառներ ունին, անոր համար կրնան այդպիսի հսկայ նուէրներ ընել։ Այլ պէտք է խոստովանիլ թէ բարեգործական զգացումն է որ կը տրամադրէ, և ո՛վ որ տալու յօժար սիրտ մը ունենայ, կարող է տալ իր կարողութեան համեմատ։ Խնդիրը քանակին վրայ չէ, այլ նուիրելու սիրայօժար կամքին վրայ։

Իսկ երբ կը կարդանք — գրեթէ ամէն օր — յոյն բարերարներու իրենց ազգին եկեղեցիներուն, դպրոցներուն, հիւանդանոցներուն և զանազան կարգի բարեգործական հաստատութիւններու ըրած մեծաքանակ նուէրները, համեմատութիւնը պահելով հանդերձ կ'ըսենք դարձեալ մենք մեր մէջ թէ անոնց ալ հարստութիւնը շատ է, անբաղդատելի է։ Սակայն նորէն յիշել հարկ է որ նուէր մը կը գնահատուի տալու ինքնակամ յօժարութենէն և ոչ թէ քանակէն։ Ասոր գերագոյն օրինակ ու ապացոյց է այրի կնոջ լումային գնահատումը։

Որովհետեւ մեզի ամէնէն մօտիկ Յոյներն են, բնական է թէ անոնց տուած բարեգործական օրինակները շատ աւելի ազդեցիկ ու ներգործիչ ըլլան մեր հասարակութեան վրայ։ Եւ ուրախ ենք ըսելու թէ, բաղդատութեան բոլոր եզրերը պահելով հանդերձ մեր ու անոնց միջեւ, մեր մէջ ալ պակաս չեն եղած ու չեն պակսիր բարեսէր ոգիներ, նուիրատու բարերարներ՝ սկսեալ Պէզճեանէն մինչեւ վերջին շաբաթ ու կիրակի օրերու հանդիսադրութեանց պատճառ եղող բարերարները։

Կը հետեւի ուրեմն թէ բարեգործութեան ոգին, արդիւնք և պտուղ ճշմարիտ հաւատքի ու անկեղծ առաքինութեան, կարելի եղած համեմատութեամբ գոյութիւն ունեցած է և ունի մեր մէջ ալ, և ան է որ շինած է մեր եկեղեցիները, վարժարանները, որբանոցները, ու ամէն կարգի ազգասիրական հաստատութիւնները։

Բայց երբ մանրակրկիտ քննութեան մը ենթարկենք այս բարեգործական ոգւոյն մեր մէջ արտայայտութեան ու կիրառութեան եղանակը՝ ուշագրաւ երեւոյթի մը հանդիպատես կ'ըլլանք ու կը տեսնենք թէ — գոնէ դատելով վերջին իբր մէկ դարու ժամանակամիջոցի մէջ տեսնուածներէն — այդ ոգին հետզհետէ կ'ամփոփուի մասնաւորներու մէջ, անհատական սեփականութիւն մը կը դառնայ գրեթէ. հանրային, հաւաքական մարմիններու ձեռքով երեւան չի գար այլեւս։ Այնպէս որ մարդ կը փորձուի կարծելու թէ, եթէ շարունակուի այս երեւոյթին տեւողութիւնը, մեր հասարակութիւնը դուցէ վարժուի այն գաղափարին թէ «մեր ամէն կրօնական, կրթական, աղքատախնամական և վերջապէս բարեգործական պէտքերու մեծագոյն յանձնառումները հարուստներու, դրամատէրներու կը պատկանի հոգալ։ Հասարակութիւնը պարտազերծ ըլլալու է անոնցմէ, անհատները պէտք է բռնեն իր տեղը և ամէն ինչ ընեն»։

Թէ այսպիսի գաղափար մը հետզհետէ մուտ գտած է մեր համայնքին մէջ, օրինակներով յայտնի է, որոնց մէկ համառօտ թիւումը կը բաւէ հարկ եղած գաղափարը տալու այդ մասին և համոզելու թերահաւատները։

1. Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցը Պէզճեանի և այլ մասնաւոր անհատներու բարերարութեան արդիւնք է։

2. Անոր վերաշինութիւնը երբ քանի տարի առաջ դարձեալ մասնաւոր անհատներու շնորհիւ կատարուեցաւ, Միքայէլ էֆ. Յակոբեանի Հոգաբարձութեան օրով։

3. Ազգ. Պատրիարքարանի պարտքը 30—34 տարի առաջ անհատական բարերարութեամբ մը վճարուեցաւ։ Եւ կը յիշուի անշուշտ թէ Կարապետ էֆ. Փանոսեան այն ատեն բողոքեց իր Մանզումէին մէջ թէ հանրութեան վերաբերող պարտք մը ինչո՞ւ լոկ անհատ մը վճարէ և ոչ թէ նոյն իսկ հանրութիւնը՝ հաւաքական եղանակով։ Սակայն այդ վերջին եղանակին գործադրութիւնը արդիւնաւոր չըլլալով՝ հարկ եղաւ նորէն անհատի մը նուէրով այդ պարտքը գոցել։

4. Մայր եկեղեցւոյ վերանորոգութիւնը հանրային նուիրահաւաքութեամբ կատարել կարելի չեղաւ, զի հազիւ 10-20 ոսկի գոյացած էր այդ միջոցով, և քիչ մնաց գործը երեսի վրայ ու եկեղեցին անգործածելի մնար, երբ անհատ մը օգնութեան հասաւ բարեբախտաբար և լոկ իր անձնականէն հոգաց Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան Մայր եկեղեցւոյ վերանորոգութեան ծախքը։

5. Նոյնպէս Մայր վարժարանի ալ աւելի անհրաժեշտ վերանորոգութիւնը երկու անհատներ են որ խոստացած են կատարել, համոզուած ըլլալով թէ հաւաքական նպաստով անհնար է գոյացնել հարկ եղած ծախքը։

6. Ֆերիգիւղի եկեղեցին անհատ մը նորոգեց։ Այդ առթիւ բացուած հանգանակութեամբ՝ պահանջուած գումարը—համեմատաբար խիստ աննշան=250 ոսկի—գոյացնել կարելի չըլլալով։

7. Խասգիւղի վարժարանին վերանորոգութիւնը կամ աւելի շիտակ կ'ըլլայ ըսել վերաշինութիւնը՝ անհատական բարերարութեամբ ի գլուխ ելաւ. հանրային նպաստով անհնար էր այդ բանն ընել։

8. Խասգիւղի Գալֆայեան Որբանոցի վերանորոգութիւնը դարձեալ քանի մը անհատական բարեգործութեանց շնորհիւ իրագործուեցաւ և ոչ թէ հաւաքական նպաստով՝ բառին սովորական իմաստով։

9. Եէնիգիւղի աղջկանց վարժարանին համար տուն մը նուիրուեցաւ երկու բարեսէր քոյրերէ միայն։ Երբեք յոյս չկար թէ Եէնիգիւղ պիտի կարենար այդ պէտքը լրացնել անհատականէն տարբեր կերպով։

10. Դարձեալ Հիւանդանոցի եկեղեցին, դեղարանը և երեք նոր յարկաբաժինները անհատական բարեգործութեանց արդիւնք են և ոչ թէ հանրային հաւաքական նուիրատուութեան, որուն եթէ դիմուէր, բնաւ յուսալի չէր որ այս արդիւնքն ունենար։

Ասկէ աւելի օրինակներ շարել աւելորդ կը համարինք։ Ասոնք ինքնին բաւական են հաստատելու ինչ որ կ'ուզէինք ըսել, այն է թէ բարեգործական ոգին սկսած է հետզհետէ մեր մէջ ի յայտ գալ անհատական ձեւի տակ։ Հոգեբանօրէն ու ընկերաբանօրէն ուսումնասիրուելու երեւոյթ մըն է ասիկա, լուրջ քննութեան արժանի։ Անշուշտ բիւր գովեստի արժանի են այն բարեսէր անհատները որ հանրութեան կրօնական, կրթական ևն. շէնքերու պէտքերը կը հոգան ազնուասիրտ առատաձեռնութեամբ։ Բայց անոնցմէ օգտուող հասարակութիւնը պէ՞տք է որ ինքզինքը պարտազերծ համարի և ամէն բարեգործական նուէր անհատներէ սպասէ։

Իրաւ է թէ ուրիշ ազգաց մէջ ալ մասնաւոր անձեր խիստ կարեւոր գումարներ կը նուիրեն այդ կարգի բարեգործական պէտքերու, շինութիւններու և հաստատութիւններու, և շատ պարագայի մէջ կը թեթեւցնեն իրենց հասարակութեանց համանման պարտաւորութիւնները, բայց շատ պարագաներու մէջ ալ երբ կոչում կ'ըլլուի բուն իսկ հանրային նպաստին, ոչ նուազ արդիւնք կը գոյանայ։

Իսկ մեր մէջ դժբախտաբար հակառակը կը տեսնուի, մանաւանդ գրեթէ կէս դարէ ի վեր, ինչպէս վերի օրինակներէն տեսնուեցաւ, որոնց ամէնուն առթիւ նախ փորձուած էր հաւաքական նպաստի դիմել, և չյաջողած պարագային միայն անհատական բարերարութիւն ի հանդէս եկած էր, որուն ամէնէն վերջին ու թարմ մէկ օրինակն ալ իբրեւ մետասներորդ այդ շարքին վրայ աւելցած՝ Վանայ Երամեան վարժարանի պարագան է. զի հակառակ այնքան դիմումներու, կոչերու և թախանձանքներու՝ կարելի չեղաւ անոր պարտքը վճարելու միջոց մը գտնել՝ մինչեւ որ նորէն անհատ մը երեւան ելաւ ազնուաբար և ըրաւ ինչ որ համայնք մը չէր կրցած ընել։

Բերկրինք անհատական բարերարութիւններուն ի տես, գովենք, դրուատենք անոնց հեղինակները, քաջալերենք և խրախուսենք ուրիշները անոնց օրինակներուն հետեւելու, բայց մելամաղձութեամբ դիտենք ու խոհուն ուշադրութեամբ նկատենք որ բարեգործութեան ոգին հետզհետէ կ'ամփոփուի և ապաւէն կը գտնէ միայն անհատական սրտերու մէջ։ Մինչ պէտք էր նոյնքան ծաղկած ու բարգաւաճ մնար նաեւ հաւաքական մարմնոյ միջոցով, ի շինութիւն և ի պայծառութիւն մեր եկեղեցիներուն, դպրոցներուն, հիւանդանոցներուն։

Մ. ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՈՎԿԵԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր մէջէն ո՞վ չի յիշեր Ժիւլ Վէրնի «Voyage au centre de la Terre» (Ուղեւորութիւն դէպ ի Երկրիս կեդրոնը) անուն այն գեղեցիկ գործը, որուն մէջ երկու վիթխարի հրէշներ մերկամողէզն (plésiosaure) ու ձկնամողէզը (ichtyosaure) վայրագ մոլեգնութեամբ մը իրարու վրայ յարձակելով, կը մղեն մահացու կռիւ մը, որուն իրադարձութիւնները երկու հակառակորդներուն հասակովը և բնութեամբը աւելի զարհուրելի հանգամանք մը առած են։

Եւ երբ մարդ կը խորհի այն մտացածին էակներուն վրայ, զորս կը պարփակեն ծովերու խաւարին անդունդները, միթէ չի՞ զգար հաւասարապէս արհաւիրքի սարսուռ մը, սարսուռ՝ որ կը պատճառէ անդունդներու գոյութեան ծանօթութիւնը, և սարսուռ՝ որ կը պատճառէ այն անդունդները շէնցնող այն ամեհի հրէշներուն գաղափարը։

Ինչ տեսակ կռիւներ մղելու են այս այլանդակ կենդանիները, թանձր պատեաններով զրահապատ այս էակները, ձկուն թեւերով, որքան ձկուն նոյնքան և զօրաւոր շօշափելիքներով զինուած այս ծովային կենդանիները։

Լաւ ուրեմն, ինչ որ երեւակայութիւնը դժուարաւ կը ներկայացնէ, սկսած է ճանչնալ գիտութիւնը, և ճշգրիտ կերպով ճանչնալ։ Ովկէանագէտներուն խուզարկութիւնները լուսաբանած են այսօր մութը մնացած շատ մը կէտեր ընդծովեայ կենդանիներու կեանքին վրայ, և մասնաւորաբար կը սկսին տեղեկանալ բազմաթիւ մանրամասնութեանցը այն պայմաններուն՝ որոնց տակ կը մղուի, ջուրերուն յատակը, գոյութեան պայքարը։

Նախորդ յօդուածի մը մէջ խօսեցայ լուսարձակ ձուկերու վրայ, որոնց «փարոս»ները կը լուսաւորեն ովկէանին լուսոյ ճառագայթներուն անթափանց խորութիւնները։ Ֆոսֆորափայլումը այն էակներուն որոնք կը բնակին անդունդներուն մէջ, կը ծառայէ, ամէնէն զօրաւորներուն քով, իբր հրապուրելու միջոց՝ որսը իրեն քաշելու համար, մանաւանդ երբ այս քրոմատոկիրներուն (chromatophore) շնորհիւ, կենդանին կրնայ ըստ կամս փոխել գոյնը լոյսին, զոր կ'արձակէ ամէն վայրկեան։

Ինքնապաշտպանութեան ամէնէն պարզ միջոցներուն կարգը պէտք է նախ դասել զրահը, որ մերթ թեփերու շարք մըն է, ինչպէս ձուկերուն քով, մերթ միացած կամ նոյն իսկ խայթոցներու ձեւով ցցուած է։ Ուրեմն, ինչպէս որ մարդիկ նաւ մը աւելի զօրաւոր ընելու համար զրահով կը պատեն զայն և այլք զայն ոչնչացնելու համար, աւելի զօրաւոր թնդանօթներ կը շինեն, նոյնպէս ալ, ջուրերուն տակ, ձուկերու յարձակող տեսակներուն հանճարիմաց կազմութիւնը կը գերազանցէ այս բնական պաշտպանութեան միջոցները։

Այսպէս բուլբերը խիստ ճարպիկութեամբ կը գործածեն իրենց թեւերը, իրենց ծծոցաւոր շօշափելիքները, խեցիները բանալու համար՝ մրցելով այսպէս մեր ամէնէն աւելի տաղանդաւոր սարքաւորաճաններուն հետ։ Համեստ որովայնոտ մը, nassaն, ունի սուր ծայրերով զինուած լեզու մը, որ կը ծակէ ամէնէն կարծր խեցիները, և myliobuteը, արհաւիրքը ոստրէի աւազաններուն, ահագին կատուաձուկ մը, որուն մարմնոյն տրամագիծը մինչեւ երկու մեթրի կը հասնի, տափակ ակռաներ ունի երկանաքարերու պէս շարժող, որոնց միջոցաւ ամենամանր խեցիներն իսկ կը փշրէ։

Եւ զարմանալի չէ՞ միթէ պաշտպանութեան սա եղանակն ալ որ ի գործ կը դրուի զանազան բուլբերու քով. այն վայրկեանին երբ իրենց վտանգ մը կը սպառնայ, իրենց թեւերուն բազմաթիւ ծծոցներուն մէջ քարեր կ'առնեն ու այսպէս թեւերնին քարերով ամրացած՝ կը փաթթեն շուրջը իրենց մարմնոյն, որ, նոյն վայրկեանին իսկ պաշտպանուած է ճշմարիտ պատնէշով մը որ կառուցուած է հրաշալի արագութեամբ մը։

Եւ այս հրաշալի խորութիւնները տեսնելով, ո՜րքան իրաւացի կը գտնենք Բարիզի բնական պատմութեան թանգարանին անդամ՝ գիտուն բրոֆ. Ժուպէնի սա խորհրդածութիւնը.—«Մարդ այս կենդանիները ստորին կենդանիներ կը կոչէ։ Թո՛ղ մեզ ցուցնէ ուրեմն շատ մը ազնուագոյն կենդանիներ որոնք օժտուած ըլլան այսքան կատարելագործեալ գործարաններով և զորս գործածել կարենան ա՛յնքան ճարպիկութեամբ։»

Ասկէ առաջ խօսեցայ նաեւ այն տեսակ կենդանիներու մասին որոնք թէեւ մշտնջենական անշարժութեան դատապարտուած են, բայց ճշմարիտ կարթորսներ են շնորհիւ իրենց թելերուն որոնք թունաւոր կարթերով վերջացած են։

⁂

Բայց ովկէանային էակներուն ինքնապաշտպանութեան միջոցներուն մէջ գիտութեան արժանի մասնաւոր պարագայ մը կայ։ Անոնցմէ ոմանք կարողութիւն ունին առնելու գոյնը, նոյն իսկ երբեմն ձեւը այն մարմիններուն որոնք կը շրջապատեն զիրենք և որոնց հետ կը շփոթուին։ Այն ատեն զանոնք նշմարելը շատ դժուար է։ Այս երեւոյթներն են համագունութիւնը (homochromie) և նմանաձեւացումը (mimétisme)։

Համագունութիւնը կը կայանայ կենդանւոյն գոյնին՝ զինքը շրջապատող միջավայրին գոյնին հետ նոյնացման մէջ։ Այսպէս կակղամորթ մը, glaucopsis, ունի կապոյտ փոր մը և ճերմակ կռնակ մը։ Սովորաբար կը տեսնուի՝ փորը վեր դէպ ի ծովին մակերեսին դարձած։ Արդ, որովհետեւ ծովը կապոյտ է, կենդանին կը շփոթուի անոր հետ միասին և կը վրիպի տեսութենէն ծովային թռչուններուն, որոնց աւելի կտուցներէն այս կերպով կը խուսափի։ Գալով իր վար դարձած ճերմակ կռնակին, երկինքի գոյնէն շատ քիչ տարբերութիւն ունի անիկա, այնպէս որ գրեթէ անտեսանելի է ձուկերուն, որոնք իր տակէն կ'երթեւեկեն։ Համագունութեան կարողութիւնը ոմանց քով կատարելութեան գերագոյն աստիճանի մը հասած է սա իրողութեամբ թէ անիկա տարբեր կենդանիներու մէջ տարբեր չափով ի գործ կը դրուի։ Եւ հոս պիտի յիշեմ, ի մէջ այլոց, օրինակի պարագայ մը, որ է շատ ծանօթ ձուկի մը՝ վահանաձուկին (turbot=գալգան պալըղը) պարագան։

Առնենք փոքրիկ վահանաձուկ մը և դնենք զայն ջրային կենդանիներու բոյսերու յատուկ աւազանի մը մէջ (aquarium), որուն յատակը կը ծածկուի խիստ բաց գոյն աւազ. գրեթէ ճերմակ-կենդանին կը գլորտի յատակին վրայ, կը շարժէ իր լողակները և այսպէս կը սկսի, այս նախնական շարժումներով ծածկուիլ խնդրոյ առարկայ եղող աւազով, ուրկէ վերջ, անշարժ կը մնայ։ Բայց այն ատեն իր գոյնը քիչ քիչ կը փոխուի, և, քառասունըութը ժամուան մէջ իր մորթը այն աստիճան աւազին գոյնը կ'առնէ որ նորեկ մը չի կրնար որոշել զայն աւազի գոյնէն, որուն հետ ինքզինքը նոյնացուցած է։

Դեռ ասիկա ոչինչ է։ Առնենք հիմա այս աւազի բաց գոյն ունեցող վահանաձուկը և փոխադրենք զայն ուրիշ aquariumի մը մէջ, որուն յատակը գոց գոյն աւազով ծածկուած է։ Կենդանին նախ հաւու գոյնով մը կ'երեւի յատակին վրայ, բայց քիչ քիչ իր մորթը մութ գոյն մը կ'առնէ, և ի վերջոյ իր նոր հանգստավայրին գոյնը կը ստանայ։ Միմիայն, այս երկրորդ փորձին համար շատ աւելի նուազ ժամանակի մը պէտք կայ, որքան առաջինին որ զինքը կերպարանափոխութեան մղեց, և այս մղումը այնքան իրական է որ երբ փորձը յաճախակի շարունակենք, վերջապէս իր նոյնացման աշխատութիւնը երկու ժամ պակաս ժամանակամիջոցի մը մէջ կը կատարէ։ Այս կերպով խնդրոյ առարկայ եղող ձուկը իր գոյնը, իր միջավայրի գոյնին հետ նոյնացնելովը կ'ազատի տեսութենէն իր թշնամիներուն, որոնց դէմ առանց ասոր անբաւական կերպով պաշտպանուած պիտի ըլլար։

Վերջապէս այն ձուկերը որոնք կը բնակին sargasseներուն (algue (յող.)ներու տեսակէն հասարակածային ծովերու մէջ յատուկ եղող տունկ մը), այն տատանող խոտի զանգուածներուն մէջ որոնք Ատլանտեանի մէջտեղ անսահման դաշտեր կը ծածկեն, կ'առնեն ո՛չ թէ միայն գոյնը այլ նոյն իսկ ձեւը այն բոյսերուն որոնց միջեւ կ'ապրին։ Այս պարագան ոչ թէ միայն համագունութիւնը կը ներկայացնէ, այլ նաեւ նմանաձեւացումը(*)։

Ի՞նչ է համագունութիւն բառին բացատրութիւնը. շատ պարզ է անիկա այսօր, Բրոֆ. Ժուպէնի գեղեցիկ աշխատութիւններուն շնորհիւ։

Մասնաւոր բջիջներ կը պարունակեն գունաւորիչ կամ սեւ նիւթ մը և տարածուած են մորթին ամբողջ թանձրութեան մէջ այն կենդանիներուն որոնց վրայ խօսեցանք վերը։ Կենդանիին կամքին համաձայն այս բջիջը կրնայ ջախջախուիլ, այնպէս որ անիկա իր պարունակութիւնը կը ցուցադրէ իր անվթար վիճակին մէջ ունեցած տրամագծէն (projection) անհամեմատ աւելի մեծ տարածութեան մը վրայ. բջիջին մէջ պարփակուած նիւթը եթէ կարմիր է, օրինակի համար, կենդանիին մորթին տակ մեծ կարմիր արատ մը կը ձգէ ու շատ լաւ կ'ըմբռնուի թէ որ և է մարմին որ անթիւ կարմիր արատներով ծածկուած է, աչքի ամբողջովին կարմիր կ'երեւի։ Այս գոյնը յարափոփոխ է, քանի որ կենդանին կրնայ թէ՛ այլ և այլ գոյներով բջիջներ իրար խառնելով, թէ՛ ամբողջ գոյները սեւին հետ խառնելով միջավայրին պահանջումներուն համաձայն անոնց երանգները փոխել։

Եւ իմաստասիրական խորհրդածութեամբ մը վերջացնելու համար այս գիտական ասուլիսը այնքան նոր որքան շահեկան նիւթի մը վրայ, յիշենք Մօնաքոյի իշխանին, այս ձմեռ, Սէնթ Անթուան արուարձանին ժողովրդային համալսարանին մէջ արտասանած բանախօսութեամբ ըսած սա խօսքերը.

«Ուրախ ըլլանք եւ մաղթենք որ մարդիկ տակաւին այս կարողութենէն զրկուած մնան, որպէս զի համագունութեան այս կարողութիւնը մեծ վտանգներու չենթարկէ ամբողջ մարդկութիւնը, վասն զի, եթէ կենդանիները

(*) Ծ. Թ.—Հաւանականաբար կենդանաբոյս կոչուած դասակարգին պատկանող ծովային կենդանիները, որոնք թէեւ կենդանի են՝ բայց բոյսի ձեւ ունին, այս նմանաձեւացման կարողութեան է որ կը պարտին իրենց տուած բոյսերու ձեւերը։

“ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ՓԻԵՌ ՄԱԷԼ

Գեղանի Կոմսուհիի Մը
ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ
ԳԱՅԼԵՐՆ ՈՒ ԳԱՌՆՈՒԿԸ

Դ.

ՏՐԱՄ ՕՐՕՐՈՑԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Միշէլ ու Լօրան գուշակեցին իրենց մօր մտածումը։ Յետոյ Սիւզանի առջեւէն անցան խոնարհելով և անկողնին մօտեցան։ Լօրան խուլ ձայնով մը ըսաւ.

— Մայրիկս, ներում կը խնդրենք ձենէ... չէինք ուզեր ձեզ վիրաւորել, այլ մեր նպատակն էր վախ պատճառել միայն...

Ռօզ-Լիզօն հրեշտակային ժպիտ մը ուղղեց, ըսելով.

— Այո՛, այո՛, յանցանքը իմս է որ վախցայ և սկսայ վազել... Ուրիշ անգամ չպիտի վախնամ ալ ես, և նմանօրինակ բան մը չպիտի պատահի այսուհետեւ։

Վիրաւոր աղջիկը ութ օր մնաց Ռուաեօմօնթի մէջ։

Կոմսուհին Տօրնաք ընտանիքին իմաց տուաւ պատահած արկածը։

Կոմսը ուզեց դրամական պարգեւ տալ Տօրնաք ընտանիքին, որ մերժեց... Այր և կին կը պնդէին, ըսելով որ իրենց հետ պիտի տանին Ռօզ-Լիզօնը։ Կոմսուհին առաջարկեց որ քանի մը օր ալ մնայ աղջիկը։

—Պարոն, կարծեմ թէ գէշ բան մը ըրած չեմ ըլլար՝ այս աղջկան շահագրգռուելով, ըսաւ Սիւզան, խօսքը ամուսնոյն ուղղելով։

—Ո՛չ, սիրտակոյս... մեր պարտականութիւնն է... Եւ քանի որ մեր մարդիկը չեն ուզեր ընդունիլ մեր նուիրած գումարը, եթէ կ'ուզէք ո և է կերպով օգտակար ըլլալ անոնց, ազատ կը թողում ձեզ... Արդարութիւնը պիտի յարգուի...

Այսպէս դիպուածը նպաստած էր մօրը։

Առանց կասկած արթնցնելու, պիտի կրնար իր աղջիկը տեսնել, հետը խօսիլ ու համբուրել զայն... Շատ մեծ ուրախութիւն կը զգար և կը վախնար որ ինքզինքը մատնէ։

Հիմա փոյթն անգամ չէր այն ատելութիւնը որ իր շուրջը կը մեծնար, և որուն կասկածման պատճառ եղած էր մայրական բուռն սէրը։

Նաթալի կրնար ստուերին մէջ լարել իր մայլ ծուղակը և Ռուաեօմօնթը ձեռք անցընելու համար ամէն ճիգ թափել։ Իր զաւակները կրնային շարունակել իրենց մեծածախս կեանքը... Սիւզան բնաւ չէր խորհեր այդ բաներուն վրայ։

Ռօզ-Լիզօն քիչ մը աւելի չէ՞ր խառնուած իր կեանքին։

Դ.

ԳՐԵԹԷ ԵՐՋԱՆԻԿ...

Մարգըրուի մահէն և անոր ողբերգական զրպարտութենէն ի վեր, Բրուա-Վիթրէ կոմսը, սրտէն վիրաւորուած, իր անձին ստուերն էր ալ եւս։

Անզօր վիշտն ու նախանձը ընկճած էին իր կորովն ու առուգութիւնը։

Տարիներն ա՛լ աւելի սաստկացուցած էին այդ տկարութիւնը և տարիներէ ի վեր զինքը չտեսնող մը բնաւ չպիտի ճանչնար այդ նիհար ու տժգոյն դէմքը, կորաքամակ, վայրահակ ճակատով, տարտամ և դանդաչկոտ քալուածքով։

Ամէն յոգնութիւն արգիլուած էր իրեն երկար ատենէ ի վեր։ Մնաց որ՝ ո և է յոգնութիւն կրելու անկարող էր։

Ուրեմն դիւրին է հասկնալ թէ ինչպէս Նաթալի Պուրիեան կրցաւ ամենազօր դառնալ այդ տանին շփոթութեան մէջ։

Մենութիւնը սարսափ կ'ազդէր կոմսին, և տակաւ մէկ նշանն էր այն հիւանդութեան, որուն պիտի ենթարկուէր քիչ ատենէն։

Սոսկումներ, խեղդուքներ, նուաղումներ կ'ունենար, որոնց կը յաջորդէին մտացնորութիւններ, և այդ ամէնը կը փարատէր յանկարծ, երբ մէկը ներս մտնէր, քովը կենար, հոգ չէ թէ սպասաւոր մը ըլլար ան։

Սիւզան, իր մարտիրոսական կեանքին մէջ, ամէնէն առաջ ինք նշմարեց ամուսնոյն տառապանքը և չուզեց առանձին ձգել զայն։

Իրարու արժանի այդ երկու ամուսինները տարօրինակ ժամեր կ'անցընէին միասին, չար բաղդը զիրենք անջատած ըլլալով...

Սիւզան ամուսնոյն քով կը մնար և ընթերցում կը կատարէր։

Սկզբան կոմսը հաւնած էր և ճիգեր կ'ընէր՝ Սիւզանի նկատմամբ զգացած նողկանքին յաղթելու համար։

Առաջին անգամներուն, ժամ մը ընթերցումէ յետոյ, տեսնելով որ ամուսնոյն աչքերը փակուած էին, կարծած էր թէ քնացած էր ան, բայց այդ տժգոյն ու յոգնած դէմքը քուն և հանգիստ վայելող մարդու մը դէմքը չէր։

Կոմսը նուաղած էր։

Սթափած ատեն ըսած էր.

—Ձեր ներկայութիւնը գէշ կուգայ ինծի... կը նախընտրեմ մինակ մնալ... Գացէ՛ք, գացէ՛ք։

Կոմսուհին հեռացած էր։ Յետոյ դարձեալ փորձած էր։ Խեղճ մարդուն տառապանքը հետզհետէ աւելցած էր։ Սիւզան կը նշմարէր այդ բանը։ Իր տառապանքին պատճառը սա էր որ միշտ կը սիրէր զանի, հակառակ նողկալի յիշատակներուն։ Կոմսը կը սիրէր Սիւզանը, արհամարհելով հանդերձ զայն։

Կոմսուհին թախանձագին ըսած էր, այդ ներքին չարչարանքը ըմբռնելով.

—Զիս տեսնելով գէշ կ'ըլլաք... ա՛լ ես նշանակութիւն չունիմ ձեզի համար... Ասկէ առաջ ըսած եմ թէ ինքզինքս չպիտի պաշտպանեմ ձեր կասկածներուն դէմ, որովհետեւ այդ բանը անարժան կը գտնեմ իմ անձիս համար... կը մեղքնամ ձեզ, սակայն ձենէ աւելի տառապած եմ... անտեսեցիք իմ ամուսնական գորովս, կնոջական հաւատարմութիւնս և մայրական սէրս... Խորտակեցիք իմ սիրտս, քանի որ ձեր շնորհիւը զաւակս ինծէ հեռու է, ու ձեր զաւակն ալ է... Կը տեսնէք անկէ որ կը սիրեմ ու կը մեղքնամ ձեզ, և հակառակ ամէն բանի, կը ներեմ ձեզի...

Օր մը Սիւզան ծնրադրեց ամուսնոյն առջեւ և անոր ձեռքերը իրեն քաշելով բռնի, ըսաւ.

—Հիւպէր, ինծի այնպէս կը թուի որ պարապ տեղը դժբախտ կ'ընէք ինքզինքնիդ. երջանկութիւնը տակաւին հնարաւոր պիտի ըլլայ, եթէ երբեք անցեալին պէս կարենաք աչքերուս մէջ կարդալ և մտքիս ամէնէն թաքուն ծալքերը թափանցել...

Ցամք շարժումով մը ետ մղած էր Սիւզանը, ըսելով.

—Ալ ես մի խօսիք այդ բաներուն վրայ։ Անօգուտ է։ Իրաւ է որ կը տառապիմ։ Ասիկա աններելի է և չեմ կրնար ծածկել... Ձեր կարծածէն աւելի դժբախտ եմ, որովհետեւ ձեր ստոյգ կեղծիքն իսկ չէ կրցած խախտել իմ սէրս։ Կը ատեմ ձեզ և միեւնոյն ատեն կը սիրեմ ձեզ... Կ'ըմբռնէ՞ք այս դիւային չարչարանքը... Ուրեմն կը տեսնէք որ իրարու վիճակի վրայ նախանձելիք բան մը չունինք... Ձգեցէք զիս...

Սակայն կոմսուհին կը հսկէր իր ամուսնոյն վրայ։ Երբ կոմսը մինակ դուրս կ'ելլէր, ծեր մարդու մը տկար քալուածքով, Սիւզան հեռուէն կը հետեւէր։

Կոմսը նշմարեց այդ բանը։ Իր ամբափակ սիրտը բնաւ չյուզուեցաւ այդ գորովոտ հոգածութենէն։

Եւ որովհետեւ կոմսը սոսկալի մղձաւանջներ կ'ունենար, Սիւզան ուզեց որ իրեն համար անկողին մը պատրաստեն ամուսնոյն սենեակին մօտ գտնուող սենեակի մը մէջ։

(Շարունակելի)

կ՚օգտուին միշտ իրենց կարողութիւններէն բնութեան օրէնքներուն համաձայն որոնք կը վարեն զիրենք, մարդը խիստ յաճախ կամաւ կը խոտորի այն կանոններէն որոնց կը հարկադրեն զինքը քաղաքակրթութիւնը և բարոյագիտութիւնը։

«Այս վերջինը (մարդը) արդէն զարմանալի կերպով կը գործածէ նմանօրինակ զէնք մը, որ յատկապէս իրեն կը պատկանի և որ է ստախօսութիւնը։ Ահա մարդկութեան համագունութիւնն ու ստախօսութիւնն է։»

Ես ալ ո՛րքան պիտի փափաքէի աւելցնել քանի մը տող այն պարբերութեան վրայ որ կ՚արտայայտէ իմաստակի մը և գիտունի մը այս խորիմաց խորհրդածութիւնը։

Թարգմ. ԽՈՐԷՆ ԳԱԳՄԱՃԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱ

Եւրոպական Թերթ մը հետեւեալ նամակը կը հրատարակէ Լոնտոնի իր թղթակիցէն.

Շահեկան և հետաքրքրական է այն պարագան թէ Պ. Ժօրէսի ճառը, Մարոքի մասին ըրած հարցապնդումին առթիւ, նուազ յաջողութիւն ունեցաւ Անգլիոյ մէջ։ Արմատական լրագիրները, որոնք մեծ մասամբ գերմանասէր են, և որոնք սովորութիւն ունին իրենց համակրութեան և ազգանշման հաւատիքը ընծայել Պ. Ժօրէսի, շատ քիչ միայն խօսեցան այդ ճառին վրայ։ Ոչ և է կուսակցութեան չպատկանող և պահպանողական լրագիրները խստիւ քննադատեցին զայն։ Թայմզ ըսաւ թէ դժուար է երեւակայել Պ. Ժօրէսի գործածած լեզուէն չափ լեզու մը որ իր երկրին վնասելու հանգամանքը ունենայ։ Կլոպ սա տողերը գրեց.— «Նախապաշարումները, գէթ ոչ անկարողութիւնը որ կը կուրցնէ ամէն երկիրներու մէջ յառաջացեալ արմատականները, և զանոնք կ՚արգիլէ ճշմարտութիւնը տեսնելու արտաքին խնդիրներու մէջ, այդ ճառին չափ վնասակար կերպով չէին յայտնուած։» Կլոպ Պ. Ժօրէսի այդ ընթացքը կը բաղդատէ Անգլիոյ այն գրագէտներուն հետ, որոնք իրենց հրատարակութիւններով կը ջանան քանդել Անգլիոյ քաղաքականութիւնը արտաքին կարգ մը խնդիրներու մէջ։ Բէլ Մէլ Կազէթ ալ Պ. Ժօրէսի ճառը կ՚անուանէ «արհամարհելի արտայայտութիւն»։ Անգլիական վերոգրեալ թերթը կը յարէ թէ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան պետը միշտ երկիւղ կը զգայ այն ձեռնարկներէն որոնք Մարոքի մէջ կամ այլուր, կրնան չհաճոյանալ Գերմանիոյ հայեացքներուն։ Բէլ Մէլ Կազէթ նաեւ կը քննադատէ Գերմանիոյ քաղաքականութիւնը։ Սթանտարտ ալ կը ցաւի թէ Ֆրանսայի Թայմ չէ աքսորած յարատեւելու իր Թափանցման խաղաղասէր քաղաքականութեանը մէջ. նաեւ կը յարէ թէ Ֆրանսայի այդ քաղաքականութիւնը խիստ օգտակար արդիւնքներ պիտի ունենայ, բարգաւաճման Թունալան մը բանալով։ Սթանտարտ կ՚ըսէ միանգամայն որ Ֆրանսայի ներէ գործելու Թոյլտուութիւն տալու, պէտք կրնայ դիւրաւ համաձայնիլ Սպանիոյ հետ։ Լրագրական այս հրատարակութիւններէն և վերը յիշուած քննադատութիւններէն միթէ պէ՞տք է Պ. Ժօրէսի հետ հետեւցնել թէ Անգլիոյ մէջ կայ կուսակցութիւն մը, որ ինչպէս կ՚ըսէ Պ. Ժօրէս, սիրալիր համաձայնութիւնը կ՚ուզէ «արկածախնդրութեան եւ զինուորական գործիքի» մը վերածել և կամ «կռիւի գործիքի մը»։ Այդ տեսակ գաղափար մը շատ հեռուները կը տանի։ Անշուշտ Անգլիա իր ծայրայեղ երկրասէրները և երկրակալութեան կուսակիցները ունի. կան նաեւ անկեղծ երկրասէրներ որոնք կը զգուշանան Գերմանիայէն, կը վրդովին անոր նաւատորմին յաւելումէն և կը վախնան թէ մի՛ գուցէ օր մը Մեծն Բրիտանիոյ մրցակից հանդիսանայ ծովային գերակշռութեան համար։ Սակայն նոյն իսկ վերոգրեալ կուսակցութեանց պատկանողները, եթէ կարող ըլլային, անշուշտ պատասխանատուութիւն պիտի չստանձնէին եւրոպական կնճռոտութիւն մը առաջ բերելու. արդէն քանիցս յայտարարած են իրենց լրագիրներուն մէջ թէ ուղղակի կամ անուղղակի պիտի չընեն այն տեսակ բան մը որ պատերազմ մը առաջ բերէ, ուր Ֆրանսա ամէնէն անմիջական և ամէնէն մեծ վտանգներուն ենթարկուի։ Շատ հեռուները երթալու պէտք չկայ՝ գտնելու պատճառները այն ընդունելութեան զոր Պ. Ժօրէսի ճառը գտաւ Անգլիոյ մէջ։ Ֆրանսացի շատ մը երեսփոխաններ, որոնք Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ միջեւ կնճռոտութիւններ ծագելուն փափաքող են, պարսաւեցին Պ. Ժօրէսը, խորհելով որ այդ կարգի ընթացք մը պիտի խրախուսէ Պերլինի կառավարութիւնը՝ իր ոչ-բարեացակամութեանը մէջ Ֆրանսայի հանդէպ։ Պ. Ժօրէս միայն կ՚ուրանայ այդ ոչ-բարեացակամութիւնը, որ անգամ մը ևս չափազանցուեցաւ — Լոնտոնի մէջ այդ մասին տեղեկութիւն առնուած է — երբ Գերմանիոյ նախարարապետութեան հաղորդուեցաւ Բարիզի ու Մատրիտի միջեւ գոյացած համաձայնութիւնը՝ ֆրանսական ու սպանիական նաւաբաժինները Թանճէր ղրկելու համար։ Եթէ այդ ոչ-բարեացակամութիւնը գոյութիւն չունէր, ինչո՛ւ գերման կառավարութիւնը, ինչպէս կ՚ըսէ Պերլիներ Թակեպլաթ մերժեց, 1905ին Պ. Ռուվիէի կողմէ եղած առաջարկութիւնը՝ ֆրանքօ-գերման պայմանագրութիւն մը կնքելու համար։ Անգլիոյ հիմակուան նախարարութիւնը կողմնակիցներուն, որոնց մէջ կան նշանաւոր գերմանասէրներ՝ պատերազմական նախարար Պ. Հէլտէյնի, Լորտ դիւանապետ Լորտ Լորպըրնի ու Իրլանտայի նախարար Պ. Պրայսի, և Երեսփ. Ժողովին երկրակալութեան հակառակող ու ազատական կուսակցութեան վիթխարի մեծամասնութեան հանդէպ ամէն պարագայի մէջ բացարձակապէս մոռցուած է այն երկիւղը թէ մի՛ գուցէ Անգլիա ուզէ ցամաքային Եւրոպայի վրայ Գերմանիոյ դէմ իր հակառակորդութեան [illegible] ընել Ֆրանսան։ Պ. Պալֆուրի նախարարութիւնը որ սիրալիր համաձայնութիւնը կնքեց, այդ տեսակ գաղափար մը բնաւ չունեցաւ։ Նոյն իսկ եթէ ունեցած ալ ըլլար, անոր յաջորդող ազատական կուսակցութեան նախարարութիւնը պիտի մերժէր զայն։ Ցամաքային Եւրոպայի զանազան միջավայրերուն մէջ յօժարակամ կը հաւատան թէ Մեծն Բրիտանիա անկեղծ քաղաքականութեան մը կը հետեւի զոր դահլիճները իրարու կը փոխանցեն և աննշանքելի հաստատամտութեամբ մը առաջ կը տանին։ Այդ գեղեցիկ կանոնը իր բացառութիւնները ունի։ Այլեւս խորունկ տարբերութիւն մը չունին Բիթի ու Ֆոքսի եւ Պիքընսֆիլտի ու Կլատսթընի քաղաքականութիւնները։ Այս միջոցիս այդ վերջինոյն քաղաքականութիւնն է մեծամասնութեան հետեւածը, որով Անգլիա չի խորհիր Ֆրանսան գրգռել Գերմանիոյ դէմ, ոչ ալ Ճարմը Մ. Նահանգաց դէմ։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիզէն հետեւեալը կը գրէ Էնտէպանտանս Պէլժի թղթակիցը.

Համէն՝ Վատիկանի շրջանակներուն հետ մտերմական յարաբերութիւն ունեցող անձի մը կողմէ ուղղուած հեռագիր մը կ՚ըսէ թէ Պապը խիստ մտահոգ է այն անշուք եղանակը որով ֆրանսացի կաթոլիկները Թոյլ տուին մոնսենեօր Մոնթանեինիի վտարումը, առանց արգիլելու, ինչ որ անկարելի էր, բայց մեծ բողոքի մը ձեւը տալու համար, զայրոյթ յայտնել է այդ աշխարհականներուն նկատմամբ, որոնք անտարբեր կը մնան, մինչդեռ կը փափաքէր որ անոնք չվարուէին։ Նոյն հեռագիրը կը յարէ թէ Պիոս Ժ. վենետիկի պատրիարքութեան «երկչոտներ» յորջորջեր է զանոնք։ Ենթադրենք թէ Պապը ուղած ըլլայ իր զայրոյթը յայտնել այդ անգործութեանը համար, ինչ որ իրեն համար անպատեհ մը պիտի չըլլար, եթէ Ֆրանսան լաւ ճանչնար։ Հակառակ Եկեղեցիին ու Պետութեան բաժանման օրէնքին գործադրութեանը, Բարիզի մէջ թատրոնները լեցուն էին, անհամար հայկիրակինները անոր կ՚ունենային ըստ սովորութեան և բարձր դասու ընտանիքներուն մէջ պարահանդէսները չպակսեցան։ Մոնսենեօր Մոնթանեինիի խնդիրը նկատողութեան առնուեցաւ, բայց միայն տպաւորութիւններ փոխանակելու այդ դիւանագէտին վրայ, որ, կ՚ըսուի թէ, լաւագոյն ատաշէ մը կոչուած է, բայց կան է որ Վատիկան չի դժուարի օտար ազգերու հետ։ Գիտուածը գլխ տարաւ նշանաւոր մը այն հետ նախակրթող մեծ սեղանատուրի մը աղջիկները։ Ներկայ էին պահպանողական և կաթոլիկ շրջանակներէն բազմաթիւ տիկիններ։ Անոնքն ալ մոնսենեօր Մոնթանեինիով կը զբաղէին. անոնք անոր բարեհամբոյր բնաւորութիւնը կը գովէին և ուրիշներ՝ արամութիւնը. կը յիշէին անոր պատրաստաբանութիւնները. կը դրուատէին անոր դէմքը և շնորհալի ու վայելուչ ձեւերը։ Ծխատուններին մէջ այրերը, մեծ մասամբ կաթոլիկ, կը զուարճանային պատմութիւններու և բամբասանքներու վրայ, որոնք մանրադէպերու պատճառ կ՚ըլլան։ Անոնք չէին Պապին փափաքած զայրոյթը. ոչ ալ յուզուած էր և ոչ ալ պատրաստ՝ պայքարելու։ Պաշտպանողական ծերակուտական մը ըսաւ թէ այդ պարագան արդիւնք մը պիտի չըլլայ մոնսենեօր Մոնթանեինիի յառաջանալուն։ Ուրիշ մըն ալ ըսաւ.—«Մ՚ի՛նչ, ինչո՞չ լաւ ռեժիմներ ունենք։» Ուրեմն շատ հեռու ենք Վատիկանի յուսացածներէն։ Պատճառը այն է թէ Ս. Աւետարանի քարոզած մեծ հաւատքը այլեւս գոյութիւն չունի Ֆրանսայի մէջ և պապութեան վերջին ներկայացուցիչը Բարիզի մէջ պիտի Թողու միայն յիշատակը զուարթ մանրադէպերու և սալոններու ազնուական սիկառներու ղոլոշեցած ծուխերուն մէջ։ Այդ կերպով չէ որ կը կատարուի կրօնական պայքար մը։

—Մէրրի Տէլ Վալ կարտինալը, Պապին կողմէ նամակ մը ուղղելով Բարիզի արքեպիսկոպոսին՝ պատճառաբանած է Վատիկանի այն որոշումը, որով կղերին արգիլեց Պ. Պրիանի շրջաբերականին առաջադրած ղեկոյցը։ Գլխաւոր պատճառը այն է թէ կրօնից նախարարին շրջաբերականը, 1881ի օրէնքը գործադրելով կրօնական ուխտագնացութեանց համար, չի՛ կրնար օրէնք նկատուիլ, վասն զի շրջաբերական մը օրինական հանգամանք մը չունի և կրնայ մէկ վայրկեանէն միւսը փոխուիլ. նոր մը բսաւ կան է հիմը ջնջելու, որով կաթոլիկներու ազատ երկրպագութիւն մը չենթադրեր։ Պապը չուզեր որ ըսուի թէ նոյն իսկ պահ մը զոհուած է կաթոլիկներուն համար պահանջելու իրենց իրաւունքներուն և խղճի ազատութեան կատարեալ կիրառումը։ Ուրիշ պատճառ մըն ալ կայ. շրջաբերականին երկրորդ մասը շատ խիստ միջոցներ կը պարունակէ կղերականներուն դէմ, և կղերը ենթակայ կը նկատէ քաղաքային վարչութեան, որով առանց անոր արտօնութեան բան մը չի կրնար ընել։ Վերոգրեալ պատճառներուն համար է որ Պապը խիստ բողոքեց այդ շրջաբերականին դէմ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ երեսփոխան մը, վերջերս, հարցապնդում մը ըրաւ, յայտարարելով որ Բորթուգալի կառավարութիւնը օրինագիծ մը կ՚ուսումնասիրէ, որով բացարձակ իրաւունքներ պիտի տրուին գերման ընկերութեան մը՝ Մատէրայի մէջ օթէլներ ու առողջարաններ կառուցանելու, շինութեան նիւթերը առանց մաքսի ներածելու պայմանով։ Երեսփոխանը յարեց թէ այդ պարագան վնասակար է անգլիական շահերուն և թէ չի համապատասխաներ Բորթուգալի կառավարութեան կողմէ տրուած ապահովութեանց։ Արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյ պատասխանեց թէ իր ստացած տեղեկութեանց նայելով, այդ տեսակ օրինագիծ մը բնաւ չէ ներկայացուած Բորթուգալի կառավարութեան և թէ բրիտանական կառավարութիւնը պատճառ մը չունի կարծելու որ Բորթուգալի կառավարութիւնը խորհի օրէնքի մը վրայ որ անհամապատասխան ըլլայ իր կողմէ քանիցս տրուած ապահովութեանց թէ Մատէրայի մէջ բրիտանական շահերը պիտի պաշտպանուին անուղիղ մրցումի մը դէմ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Հելլէն կառավարութիւնը Երեսփ. Ժողովին ներկայացուց Կորնթոսի ջրանցքին նկատմամբ օրինագիծ մը, որ արդէն առաջին ընթերցումով ընդունուած է։ Այդ օրինագիծը կը տրամադրէ թէ երբ ջրանցքը հարկ ըլլայ վաճառել, ամէնէն վերջին գին տուողը պարտաւոր է, աճուրդը փակուելու Թուականէն մինչեւ երեք ամիս, հելլենական անուամբ ընկերութիւն մը կազմել, որուն պիտի փոխանցուին ջրանցքին բոլոր իրաւունքները։ Այդ փոխանցումը և նոր ընկերութեան կանոնագիրը պիտի վաւերացուին արքայական հրամանագրով։ Օրինագիծը զանազան տրամադրութիւններ կը պարունակէ ապահովելու արդի ընկերութեան պարտաթղթերը ունեցողներուն շահերը։ Հարցում եղաւ թէ ջրանցքը ի՛նչ պիտի ըլլայ. հանրօգուտ շինութեանց նախարարը պատասխանեց թէ իր նախկին բաժնետէրերուն պիտի մնայ։ Ուրիշ հարցումի մը պատասխանելով, նախարարապետ Պ. Թէոթոքիս յայտարարեց թէ համաձայնութիւն մը գոյացած է շահագրգռուող կողմերուն միջեւ՝ հելլենական ընկերութիւն մը կազմելու, բաղկացած պատուաթղթի տէրերէն, Յոնիաստանի ազգային Պանքային, Աթէնքի Պանքային, Պանք տ՚Օրիանին և Բարիզի Քօնթուառ Նասիոնալ տ՚Էսքօմթ Պանքային։ Պ. Թէոթոքիս յարեց թէ Երեսփ. Ժողովին կողմէ նկատողութեան առնուելիք միակ խնդիրը այն է թէ օրինագիծը կը պահպանէ՞ Պետութեան և պարտատէրերու շահերը։ Յարեց թէ այդ երկուքն ալ ապահովուած են, մանաւանդ անոր համար որ ազգային հելլէն ընկերութիւն մը տէրը պիտի ըլլայ ջրանցքին և զայն պիտի շահագործէ։ Ժողովին մէջ ուրիշ նուազ կարեւոր դիտողութիւններ ալ եղան, սակայն օրինագիծը փոխելու կամ քննադատելու հանգամանքը չունէին, որով ժողովը որոշեց երկրորդ ընթերցումով նկատողութեան առնել օրինագիծը։

—Կորնթոսի շամբինկերու ընկերութեան բաժնետէրերու ժողովին մէջ վաւերացուեցան առաջին արեւշրջանին հաշիւները. նաեւ որոշուեցաւ վեց Ֆր. շահաբաժին տալ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՏԷԼԻՆԱ ՓԱԹԹԻԻ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Տիկին Փաթթի որ վերջերս իր հրաժեշտը տուաւ Լոնտոնի հասարակութեան, իբր օպերայի երգչուհի, իր ոգեգնութիւնը ըրած է Գըվընթ Կարտընի մէջ 1861 մայիս 14ին։ Ներկայացուած խաղն էր La Sonnambula։ Այդ իրիկունը, բացի թատրոնին մէկ քանի բաժանորդներու խիստ սահմանափակ թիւէ մը, հանրութիւնն ալ ստուար թիւ մը չէր կազմեր։ 52 անգլիական ոսկիի չնչին գումար մը գոյացած էր ներկայացումէն։ Բայց նիւթական այս խեղճ արդիւնքը և թէ բաղդատութեան դնելով Փաթթիի այդ իրիկուան հանրութեան վրայ ձգած լաւատպաւորութեանը հետ, զոր երգչուհին վերջէն հասկցաւ, այն առտուն սա ճշմարտութեան առջեւ պիտի գտնուէր թէ արուեստագէտ մը, իր նախորդներուն միշտ խոչընդոտներու, դժուարութիւններու կը հանդիպի, փշալից ճամբաներ իր առջեւ կը բացուին։ Սակայն պէտք է կուրծք տալ անոնց յարատեւութեամբ և աշխատութեամբ, որով յաղթանակը չուշանար արուեստագէտին համար։ Միեւնոյնը եղաւ Տիկին Փաթթիի համար։ Յաջորդ օրը, թատրոնին դուռները տակաւին գոց էին, երբ հոգսերու հանդիսականներու ստուար բազմութիւն մը, տոմսակ կիշէններուն առջեւ խռնուելով, մէնքն ալ ժամ առաջ իրենց տեղը ապահովելու մտահոգութենէն մղուած։ Ատէլինա Փաթթի ծնած է Մատրիտի մէջ. հայրը սիկիլիացի և մայրը իտալացի է. իր ուսումը առած է Ամերիկայի մէջ և յաջորդաբար ամուսնացած է երկու ֆրանսացի և մէկ շուէտացի ազնուականի հետ։ Ու այս աշխարհաքաղաքացի Տիկինը կ՚ըսուի թէ իր միջազգային յարաբերութիւնները բազմապատկուած տեսնելու մեծ տենչ մը ունէր որ իր հայրենակցութիւնն ալ փոխելով Անգլիոյ հպատակ եղաւ։ Յարդ Տիկին Փաթթի եղած մեծավայելուչ և փարթամ ընդունելութիւններէն զատ, եթէ կայ արտակարգ և յուզումնալից պատիւ մը զոր աշխարհի ո՛չ մէկ արուեստագէտ երգչուհի վայելած ըլլայ երբեք, այն ալ սա է թէ Ատէլինա Փաթթի համբուրուած է Ալֆօնսո ԺԳ.էն։ Խնդիրը բաւական հին է, երբ Ալֆօնսո փոքրիկ կայտառ մանուկ մըն էր։ Ան տակաւին շատ պզտիկ էր Ալֆօնսօ, երբ հանդիսական սրահի մը Փաթթի արքունական սովորութիւններուն համաձայն՝ ստիպուեցաւ համբուրել մանուկ-թագաւորին ձեռքը։ Ան պահուն խանդակաթ Թագուհին Տիկին Փաթթիի դառնալով ըսաւ.«Ո՛չ, իմ սիրուն մինչեւ անքաղաքավար չէ որ Թոյլ տայ, որպէս զի տիկին մը իր ձեռքը համբուրէ։ Պէտք առաջարկէք ձեզ որպէս զի Թոյլ տայ իրեն՝ համբուրելու համար ձեզ։» Տիկին Փաթթի կը հաւանի և փոքրիկն Ալֆօնսօ համբոյր մը կը դրոշմէ։ Տիկին Փաթթիի Թանկագին յիշատակներէն մին է, ինքնագիր հրաշալի նօթատետր մը, որուն վրայ Եւրոպայի Թագաւորներէն ոմանք իրենց ստորագրութիւններով Փաթթիի հասցէին գնահատական տողեր նուիրած են՝ անոր անմահ արուեստը և հրաշալի տաղանդը փառաբանելով։ Վախճանեալ Վիքթորիա Թագուհին գրած է. «Եթէ արդարեւ Շէյքսփիր իրաւունք ունէր իր Թատերգութիւններէն մէկուն մէջ ըսելու թէ կնոջ մը համար Թանկագին հարստութիւն մըն է գեղեցիկ ձայն ունենալը, ապահովաբար, դուք, ո՛վ սիրելի Ատէլինա, դուք պիտի ըլլայիք ամէնէն հարուստը կիներուն մէջ»։ Զարը գրած է. «Ձեր ձայնէն աւելի տարբեր ո՛չ մէկ բան այնքան աղուոր է։» Գերման կայսրը գրած է. «Ցաւխենական սոխակին։» Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահ, Ա. Թիէր, հետեւեալը տողած է հողմահարին ճիշդ մէջտեղը. «Դշխո՛յ երգոց, քեզ կը մատուցանեմ ողջոյններս։»

ՁՈՒԿԵՐԸ ԿԸ ԼՍԵ՞Ն ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ՁԱՅՆԸ.—Շատ վիճելի խնդիր մըն է սակայն, մանաւանդ որ այդ մասին փորձ կատարելն ալ դժուար է։ Եթէ երբեք դաշտի մէջ գտնուին ձուկերը, կրնայ ըսուիլ թէ ձայնը կ՚անդրադառնայ և կենդանին չկրնալով հասկնալ թէ ո՛րկէ կու գայ թրթռումը, փախստեան շարժում մը ընելու անկարելութեան մէջ կը գտնուի։ Երբ ձուկերը ջուրին մէջ գտնուին, փորձերը ա՛լ աւելի կը դժուարանան։ Բարիզի գիտութեանց Ակադեմիային զեկոյց մը ներկայացուած է, որուն հեղինակ Տօքթ. Մարաժ չորս օքթաւի չափ ուժով ձայներ տուած է ջուրին մէջ, համադրական ձայնաւորներու միջոցաւ։ Այդ ձայները կրնային լսելի ըլլալ կատարեալ խուլ-համրերէն իսկ։ Ձայնը ջուրին մէջ կը ներմածուէր քառուչէ խողովակով մը, որուն մէջէն դղալի կ՚ըլլային ձայնի թրթռումները, օդը դուրս ելլելով հանդերձ։ Այդ փորձերը կատարուած են ջուրէն դուրս և ջուրին մէջ գտնուող ձուկերու վրայ։ Այս վերջին պարագային 80 մէթր հեռուէն գտնուող սուզակ մը կատարելապէս կը լսէր և կը զանազանէր ձայները, Տօքթ. Մարաժի հնարած գործիքին շնորհիւ։ Ձայնի այդ թրթռումները բնաւ ազդեցութիւն չեն ունեցած ձուկերուն վրայ։ Արդ՝ մթնոլորտական ձայն մը շատ դժուարաւ կ՚անցնի հեղուկի մը մէջէն, մակերեսին վրայ առաջ եկած անդրադարձումին պատճառաւ։ Հետեւաբար դիւրին է հասկնալ թէ մարդկային ձայնը չի կրնար մեծ ազդեցութիւն մը ունենալ ձուկերուն վրայ և լսելի ըլլալ անոնց։ Բայց ի փոխարէն ձուկերն ալ, որոնք քիչ կը լսեն կամ բնաւ չեն լսեր, շատ կատարելագործուած շօշափելիք ու տեսողութիւն ունին։

ԼՈՒԵՐՈՒ ԲՈՅՆ ՄԸ ՈՒՂԵՂԻ ՄԷՋ.—Մէկ ամիս առաջ, առտու մը, Բարիզցի մը կ՚արթննար սոսկալի գլխացաւով մը։ Կարեւորութիւն չպիտի տար այդ ցաւին, եթէ երբեք աւելի չսաստկանար գլխացաւը, հակառակ ամէն դարմանումի։ Ուստի գնաց խորհուրդ հարցուց բժիշկի մը, որ յանձնարարեց տաքեր (compress) դնել գլխուն վրայ։ Արդիւնքը շատ օգտակար եղաւ։ Հիւանդը խնջած ատեն լու մը դուրս ելաւ։ Բժիշկը կարծիք յայտնեց թէ քնացած ատեն լու մը մտած էր մարդուն ականջէն ներս։ Բժիշկը մեկնեցաւ, հաստատելով թէ հիւանդը գլխէ ցաւ չպիտի ունենար ալ ևս։ Կը սխալէր։ Վերջերս Բարիզցին նորէն գլխէ սաստիկ ցաւեր ունեցաւ. Բժիշկը յանձնարարեց հիւանդանոց երթալ, ուր վիրաբուժական գործողութիւն կատարուեցաւ հիւանդին գանկին վրայ։ Վիրաբոյժը ուղեղային հիւթին մէջ զարմանքով տեսաւ լուերու բոյն մը, որոնք դժուարաւ դուրս հանուեցան։ Հիւանդին վիճակը գոհացուցիչ է։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

ՊԱՇՏՕՆ.— Գոասվայի նահանգին Պէրամէ գաւառակին գայմագամ անուանուեցաւ տեղւոյն զինուորական հրամանատար դէր-դնդապետ Մուսթաֆա Շէվգի պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Իւլտըզի երկրորդ աստիճան տրուեցաւ Ռէժիի ընդհանուր վարչութեան Թուրքերէն Թղթակցութեանց դիւանին պաշտօնեաներէն Ֆաիզ էֆ.ի։ Սանիէի աստիճան՝ կայս. անձնական Գանձուն իշխ և ածուխ մատակարարող Զավուշօղլու Բէդրաքի և Օսման էֆ.ներու։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.— Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ Թրենդամօթարանի զինուորական ատեանին առաջին մասին միւմէյիզ Եուսուֆ Իհսան էֆ.ի։ Երկրորդ կարգի Օսմանիէ կայս. Թիկնապահներէն հետեւակ զինուորներու միրլիվա Զէքիայի փաշայի։ Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ Էսկիշէհիրի նահանգին տուրքերու Տնօրէն Պաաի էֆ.ի և Բ. Դրան Սրդ Օտասի խմամ Հաֆըզ Իպրահիմ Խալիլ էֆ.ի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԷՔՔԷԻ Ջուրի ճամբաններուն նորոգութեանը համար կատարուող հանգանակութեան գումարը հասաւ 2,717,102 դրուշի։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍՐԸ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն, Կայս. անձնական սպայակոյտին հրամանատար միւշիր Ապտուլլահ փաշա և արարողապետ Ղալիպ պէյ, երէկ, Ռուսիոյ դեսպանատունը երթալով Նիքոլա Բ. կայսեր անուան տօնախմբութեանը առթիւ շնորհաւորական այցելութիւն տուին դեսպան Պ. Զինովիէվի։

—Բ. Դրան կողմէ ալ Մեծ-Եպարքոսին ու արտաքին գործոց նախարարին Թարգմանները, երէկ, շնորհաւորական այցելութիւն տուին Ռուսիոյ դեսպանին։

—Երէկ առտու Ռուսիոյ դեսպանատան մատուռին մէջ կատարուած գոհաբանական աղօթքներուն ներկայ գտնուեցան նաեւ Ռումանիոյ, Յունաստանի ու Սերպիոյ դեսպանները, Սեւ Լերան դեսպանատան գործակատարի փոխանորդը, Յունաց Պատրիարքարանի փոխանորդը եւայլն։ Կրօնական արարողութիւններէն ետքը, դեսպան Պ. Զինովիէվ դեսպանատան մեծ սրահին մէջ ընդունեց ներկաներուն շնորհաւորութիւնները։

—Օսմ. պահակախումբը, ինչպէս ծանուցուեցաւ, երէկ դրօշներով զարդարուած էր և կէսօրին Թնդանօթ արձակեց։ Բոլոր դեսպանատանց պահականաւերն ալ երէկ զարդարուած էին դրօշներով։

—Բոլոր դեսպանները, երէկ, Ռուսիոյ դեսպանատունը երթալով, շնորհաւորութեան համար այցետոմս Թողուցին։

—Երէկ գիշեր Ռուսիոյ դեսպանատան մէջ նուագահանդէս մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնեաները և պահականաւին հրամանատարը։ Յետոյ պարահանդէս մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան նաեւ դեսպանները ոմանք և Կ. Պոլսոյ ռուս գաղթականութեան երեւելիները։

—Պ. Զինովիէվ, հեռագիր մը ուղղելով Բեդերսպուրկ, Նիքոլա Բ. կայսեր անուան տօնախմբութիւնը շնորհաւորեց թէ՛ իր և թէ ռուս գաղթականութեան անունով։

ՍԵՒ ԼԵՐԱՆ Նիքոլա իշխանին անուան տօնախմբութեանը առթիւ, երէկ, շնորհաւորական ընդունելութիւններ կատարուեցան Սեւ Լերան դեսպանատան մէջ։

—Մեծ-Եպարքոսը ու արտաքին գործոց նախարարը, շնորհաւորութեան համար իրենց այցետոմսերը ղրկեցին Սեւ Լերան դեսպանատունը։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ կողմէ Անգլիոյ մէջ շինել տրուած երկու փոքր շոգենաւերը զանազան մասերու բաժնուած ու սնտուկներու մէջ դրուած, երէկ Կ. Պոլիս բերուեցան։ Այդ շոգենաւերը, կազմուելէ ետքը, պիտի յատկացուին Գասըմ-Փաշա—Սալըբազար—Սիրքէճիի գիծին։

ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ ՎԱՐՉԵՐՈՒ վաղֆ եղած բոլոր շէնքերու և բարենպաստ հաստատութեանց քարտէսները պատրաստելու և ըլլալիք նորոգութեանց մասին քննութիւն կատարելու համար, ձեռնհաս պաշտօնէութեան կողմէ ճարտարագէտ մը պիտի ղրկուի հոն։

ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն, ծանուցուեցաւ ամէն կողմ թէ պատկանեալ պաշտօնեաները հարկ եղած դիւրութիւնները ընծայեն իրենց ծննդավայրերը ուղեւորող արձակուած զինուորներուն։

—Արձակուած զինուորներէն մաս մըն ալ երէկ իրենց ծննդավայրերը ղրկուեցան։

ՕՐՏՈՒԻ մաքսային պաշտօնեաներուն հրահանգ տրուեցաւ՝ փութացնել մաքսային գործառնութիւնները և յապաղմանց չենթարկել առեւտրական առաքումները, վասն զի Օրտու, վաճառականութեան տեսակէտով կարեւոր քաղաք մըն է և արտածման տարեկան քանակութիւնը մեծ գումարի մը կը հասնի։

ԿԱԼՈՒԱԾՈՑԱՆ ՏՈՒՐՔԵՐԸ. — Ձեռնհաս պաշտօնարանը, եղած հարցումի մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ Երկրագործական Պանքային եւ Պոլսոյ ապահովութեան Սնտուկին աւանդ Թողուած կալուած մը կամ հող մը երբ վաճառել հարկ ըլլայ, առանց դիտելու կալուածական տուրքերը պէտք է գանձել աճուրդի գումարին համաձայն, վասն զի կալուածներու և հողերու արժէքները կրնան փոփոխութեանց ենթարկուիլ, հետեւաբար տուրքերուն վերոգրեալ եղանակով գանձուիլը թէ՛ կալուածական Գանձուն և թէ կալուածատէրերու շահերը պիտի ապահովէ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերատեսուչ Հասան Ֆէհմի փաշա, երէկ, Պոլսոյ Թղթատարատունը երթալով, հոն աչքէ անցուց քոլի-բոսթալներու մասին կատարուած մաքսային քննութիւնը։ Հրահանգ տուաւ այդ գործողութիւնը կատարող պաշտօնեաներուն, որ վաճառականներուն աւելի ևս դիւրութիւններ ընծայեն և քոլի-բոսթալները անպատճառ օրը օրին յանձնեն տէրերուն։ Այդ գործողութիւնները օր օրի կ՚աւելնան, ուստի հարկ դատուած է պաշտօնեաներու Թիւը աւելցնել։

ՊԱԿԱՍ ՀԱՑԵՐ.— Կ. Պոլսոյ Թաղապետական զանազան շրջանակներուն մէջ, Նոյեմ. 29էն դկտ. 6 պակաս կըշռով 4895 օխա հացեր գրաւուելով, բաշխուեցաւ աղքատներու և բարեգործական հաստատութեանց։ Այդ առթիւ ալ բարեմաղթութիւններ եղան Վեհ. Կայսեր համար։

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻՆ Ղալաթիոյ, Պոլսոյ ու Բերայի ճիւղերը գոց պիտի ըլլան դկտ. 12/25ի երեքշաբթի օրը և եւրոպական Տարեգլուխին, իսկ դկտ. 11/24ի և 18/31ի օրերն ալ կէսօրէն մէկ ժամ ետքը պիտի փակուին։

ՀԵԼԼԷՆԱԿԱՆ դեսպան Պ. Կրիբարիս, երէկ գիշեր, դեսպանատան մէջ սեղան մը տուաւ ի պատիւ Կ. Պոլսոյ հելլենական նոր ընդհանուր հիւպատոս Պ. Բոյստոսօլեանասուրոյի։ Ներկայ գտնուեցան դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնեաները և Կ. Պոլսոյ հելլէն գաղթականութեան երեւելիները։ Յետոյ պարահանդէս մը տրուեցաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԷՆ կը գրեն կիրակի օրուան Թուականով.— Վերջին անձրեւներէն և Քէշիշ լերան վրայի ձիւներուն հալելէն առաջ եկած հեղեղներու հետեւանքով, գետերը և գետակները յորդեցան, որով Աճէմլէր Պաղչէսին ողողուեցաւ։ Երկաթուղիի գիծն ալ ողողուած ըլլալով, կիրակի օրը կառախումբերը չկրցան երթեւեկել Պրուսայի ու Մուտանիայի միջեւ։ Կ. Պոլսոյ ու Մուտանիայի միջեւ շոգենաւային երթեւեկութիւններն ալ անկանոն կերպով կատարուեցան՝ հարաւային բուքին հովին հետեւանքով։ Անձրեւը կը շարունակէ։ Շրջակայ քաղաքներու և Պրուսայի միջեւ հեռագրական հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան։ Բիրմաւթի մէջ ալ ողողումներ տեղի ունեցան։ Փոթորիկը, անձրեւը և ձիւնը շաբաթ մը շարունակեցին, իսկ շաբաթ իրիկուան փոթորիկը աւելի սաստկացաւ. տուներու պատկինները կործանեցան, խարխուլ պատեր փլան և ծառեր արմատախիլ եղան։ Շրջականներու հետ հաղորդակցութիւնները ընդհատուեցան։ Այր մը, կին մը ու տղայ մը, անցեալ հինգշաբթի երբ Պրուսայէն Հիւսէյին Աղան գիւղը կ՚երթային, ճամբան փոթորիկի բռնուելով, գիւղին մօտ խեղճ կերպ ցուրտէն ու յոգնութեան հետեւանքով մեռան։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ Ընկերութեան Պոլսոյ կողմի ճիւղին գործակալ կարգուեցաւ Իսրաֆիլ Սամաք էֆ.։

ՎԻԷՆԷՐ ՊԱՆՔ ՖԷՐԱՅՆԻ Ղալաթիոյ ու Պոլսոյ ճիւղերը դկտ. 11/24ի ու 18/31ի օրերը կէսօրէն մէկ ժամ ետքը պիտի գոցուին, իսկ դկտ. 12/25ին և եւրոպական Տարեգլուխին ամբողջ օրը գոց պիտի ըլլան։

ՆԱՊԱՏԱԿԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.— Հէրէքէի կայս. գործարանին համար Պոլսոյ Ֆաթիհի կողմը հաստատուած կապերտի ճիւղին մէջ աղքատ աղջիկներ պիտի ընդունուին իբրեւ գործաւոր։ Այդ առթիւ ծանուցուեցաւ պէտք եղած տեղերը, որ դիմում ընողներուն հարկ եղած դիւրութիւնները ընծայուին։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԸ.— Ելմտական նախարարութիւնը ծանոյց պէտք եղած տեղերը թէ զինուորական տուրքի ենթակայ են պետական բարձրագոյն վարժարաններու շրջանաւարտ այն ոչ-իսլամները որոնք փաստաբանութեամբ և կամ ուրիշ ոչ-պաշտօնական գործերով կը զբաղին։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ պահապան պաշտօնեաներուն ծանուցուեցաւ որ ասկէ վերջը պաշտօնական հագուստով գտնուին իրենց գործին գլուխը. անտարբերները պիտի պատժուին։

ՇՈՒԷՏԻ դեսպանատան խորհրդական ու առաջին Թարգման Պ. Մարթէն, երէկ, Սթոքհոլմ ուղեւորեցաւ Արեւելեան Էքսպրէսով։

Պ. ՊԻՐԺԸ, Համբային Պարտքի վարչական խորհուրդին նախագահը, վաղը Բարիզ պիտի ուղեւորի արձակուրդով։

ՄԻՏԻԼԼԻՆԷՆ կը գրեն թէ երեք օր շարունակ հարաւային սաստիկ հով մը փչելէ ետքը, յորդառատ անձրեւ տեղացեր է, սակայն շատ չէ շարունակեր։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ լրագիրները կ՚ըսեն թէ Նուպիայի անապատին մէջ եւ Կարմիր ծովի եզերքները, ուր երկու տարիէ ի վեր երաշտութիւն կը տիրէր, վերջերս յորդառատ անձրեւ տեղացեր է։

ԳԻՇԵՐԱՊԱՀՆԵՐԸ.— Իգտամ կ՚ըսէ թէ Կ. Պոլսոյ ու գաւառներու գիշերապահներուն համար նոր կանոնագիր մը պիտի պատրաստուի, աւելի լաւ ճշդելով անոնց պարտականութիւնները։ Պահանջուած կարողութիւնը ու բարի վարքը չունեցողները պիտի չգործածուին։ Անոնց վարձքին համար ալ նկատողութեան պիտի առնուի սա խնդիրը թէ հա՞րկ է շարունակել հիմակուան դրութիւնը, որով իւրաքանչիւր տուն ամսական գումար մը կը վճարէ, թէ Թաղապետութեան կողմէ ամսական մը յատկացնել գիշերապահներուն։

ԷՐՄԷՆԷՔ ԳԱՒԱՌԱԿԸ, որ մինչեւ հիմա Ատանայի կուսակալութեան իրաւասութեանը ենթարկուած էր, Գօնիայի նահանգին կեդրոնական գաւառին կցուեցաւ, գործառնութիւնները աւելի դիւրացնելու համար։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ. — Զաֆրանպօլի գաւառակին մէջ մարդահամարի գործողութիւնները սեպտ. 19էն սկսելով նոյեմ. 15ին աւարտեցան։ Ընդամէնը 11,013 հոգի արձանագրուած են՝ նախորդէն 1500 աւելի։ Մալղարայի գաւառակին մէջ ալ հոկտ. 22էն նոյեմ. 7 արձանագրուած են 1,043 հոգի՝ նախորդէն 94 աւելի։

ՌՈՏՈՍԹՈՅ մէջ ջրհանկիր զինուորներուն զօրանոցը պիտի նորոգուի։

ԷՐԷՅԼԻԻ ԱԾՈՒԽԸ,—Զօնկուլտաքէն կը գրեն թէ Էրէյլիի ածուխի հանքերուն ընկերութեան կողմէ ձեռք առնուած միջոցներով ածուխի արտադրութիւնը մեծապէս աւելցած է։ Ամէն օր տասը նաւեր կը մտնեն Զօնկուլտաքի նաւահանգիստը՝ ածուխ փոխադրելու համար։ Արտածման տարեկան քանակութիւնը 450,000 Թօնէն աւելի է

ՓԱՅՏ ԵՒ ԱԾՈՒԽ. — Ներկայ տարւոյն մարտի սկիզբէն մինչեւ սեպտ.ի վերջ Կ. Պոլիս բերուած վառելափայտի քանակութիւնն է 814,237 չէքի և ածուխն ալ 58,606,131 օխա, որոնք անցեալ տարւոյն նոյն ժամանակամիջոցէն աւելի են։

ՀՐԴԵՀ.— Երէկ գիշեր ժամ 1ին հրդեհ ծագեցաւ Թոփխանէի Գըլըճ Ալի Փաշա մզկիթին դրան մօտ, Ղալաթիոյ պողոտային վրայ, գուլպայ վաճառող Հաճի Շէրիֆի խանութին վրայի սենեակէն։ Այրեցան թէ՛ այդ խանութը և թէ կաթնավաճառ Անտրէայի, ֆէս ծախող ու ծխավաճառ Եանիի և սափրիչ Ահմէտի խանութները։ Այդ շէնքերը սեփականութիւնն էին Սալը Բազարի Ֆէյզիէ վարժարանին։ Վերոգրեալ մզկիթին սենեակները մէկ քանի անգամ բռնկեցան, բայց կարելի եղաւ շուտով մարել։ Հրդեհը սկսած ատեն Հաճի Շէրիֆ բացակայ էր, որով կը յայտարարէ որ չի գիտեր թէ կրակը ինչպէ՛ս սկսած է։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն կը կատարէ այդ մասին։ Կ՚ըսուի թէ Հաճի Շէրիֆի ապրանքները ապահովագրուած են 400 ոսկիի՝ Ֆէնիքս Օթրիշիէն Ընկերութեան։ Ծխավաճառ Եանիի խանութին մէջ վեց-եօթը հատ Ռումէլիի երկաթուղիի պարտամուրհակ այրած են։

ՄԱՐԱՇԷՆ Խաթունիէ Թաղին մէջ Տէր Մեսրոպեան Յովհաննէսի տունը քարիւղի լամպարը շրջեր է։ Յովհաննէս մարելու աշխատած պահուն, հագուստները բռնկելով մարմինը այրեր և քիչ ետքը մեռեր է։

ԹՕՓԳԱՓՈՒԻ մէջ, երէկ, Բուգգէ անուն կնոջ մը տունը բռնկեցաւ, սակայն կարելի եղաւ շուտով մարել։

ՇԱՄՖՈՐԻ ՄԷԿ ԱՌԱԾԸ.— Մեծ երգիծաբան մը, և պէտք է ըսել, Ֆրանսայի ամէնէն մեծ երգիծաբանը, Շամֆօռ, ըսած է տեղ մը.—«Մարդ ամէնէն աւելի կորսուած պէտք է նկատէ այն օրը ուր չէ խնդացած»։ Եթէ սակայն Շամֆօռ անգամ մը այցելած ըլլար Ղալաթիա, Թիրինկ վաճառատունը, այն ատեն պիտի ըսէր ապահովաբար թէ՝ «Մարդ ամէնէն աւելի կորսնցուցած պէտք է նկատէ այն օրը ուր զգեստեղէնի վերաբերող ո և է բան՝ ուտոց, հագուստ, ժաքէթ, բալթօ, գլխարկ, ճամբորդութեան պիտոյք՝ չի գներ այս մեծ վաճառատունէն, — Թիրինկէն, — ուր գեղեցիկ ճաշակն ու աժանութիւնը կը մրցին իրարու հետ։»

4—12

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱԹՈՂ. ԲԱՐՁՐ ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք մեր երկուշաբթի թիւով, կիրակի օրը, Ազգ. Հիւանդանոցի Ս. Փրկիչ եկեղեցւոյն օծման և նորակառոյց շէնքերուն բացման առթիւ, Ս. Պատրիարքը՝ երախտագիտական ու բարեմաղթական Ուղերձ մը մատուցած էր հեռագրաւ ի Կայս. Պալատ։

Բերկրութեամբ կը ծանուցանենք թէ յիշեալ Ուղերձը մատուցուած ըլլալով յոտս Կայս. Գահոյից, Ն. Կ. Վեհափառութեան բարձր գոհունակութիւնն հաղորդուած է, այդ առթիւ, Ս. Պատրիարք Հօր։

ԻԶՄԻՐԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իզմիրի մեր թղթակիցը կը հաղորդէ մեզ հետեւեալ տեղեկութիւնները դեկտեմբեր 4 թուականով.—

Առաջնորդ Դուրեան Սրբազան անցեալ շաբթու մէջ Մանիսայէն Իզմիր վերադարձաւ։

⁂ Սամսոնի Առաջնորդ Տ. Յ. Աշոտ եպիսկոպոս, որ օդափոխութեան և ջրաբուժական դարմանումներու համար քաղաքս եկած էր, երէկ (կիրակի) տեղւոյս Ս. Ստեփաննոս եկեղեցւոյն մէջ պատարագեց և քարոզեց. յետ պատարագի, տեղւոյս եկեղեցւոյ և Ազգ. Հիւանդանոցի հին և նոր բոլոր բարերարներու և նուիրատուներու անունները պատարագիչ Սրբազանին կողմէ յատուկ կարդացուեցան և ամէնուն համար հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ։

Գոհունակութեամբ կը լսուի թէ այլ եւս պիտի իրականանայ այն օրինաւոր բաղձանքը, որով կ'ուզուէր ի նշան հանրային երախտագիտութեան՝ Հիւանդանոցի բարերարներու յիշատակները անմոռանալի պահել։

⁂ Նախորդ Վարչութիւնը, որ իր պաշտօնավարութեան առաջին տարին միայն յաջողեցաւ պիւտճէն վաւերացնել տալու, գրեթէ տարիէ մը ի վեր կազմալուծեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուէր և իր օրինական պայմանաժամը չորս հինգ ամիս առաջ լրացած ըլլալով՝ վերջերս հրաժարելու անմիջական հարկին տակ ժամանակ չունեցաւ իր գործառնութեան տեղեկագրին հետ հաշիւներն ալ ներկայացնելու. ուստի կ'սպասուէր որ իրեն յաջորդող մարմինը, այսինքն ներկայ Վարչութիւնը պահանջէր զայն՝ ցարդ պաշտօնի մէջ շարունակող Տնտեսական Խորհրդոյ անդամներէն, բայց մինչեւ հիմա ձայն ձուն եղած չէր։ Ճիշդ այս պարագային անակնկալ կերպով մեծ զարմանք պատճառեցին յարգելի «Արեւ»ի անցեալ շաբթուայ Նօթերու գունագեղ նկարագրութիւնները և մասնաւորապէս այն տողերը, որոնց մէջ կ'ակնարկէր տեղւոյս «Առաջնորդական շրջանակին բազմամեայ դրամական տագնապին փարատումը։» Յարգոյ յօդուածագրին անկեղծութիւնը ամէն տեսակ կասկածներէ վեր ըլլալով, իր չափազանց լաւատեսութիւնները հոս արդիւնք համարուեցան աւելի բարեացակամ զգացումներու քան թէ վաւերական աղբիւրներէ քաղուած ստոյգ տեղեկութիւններու, որովհետեւ Առաջնորդական շրջանակի ելեւմտական տարտամ կացութիւնը կարելի չէ նկատել իբրեւ վաղանցուկ դրամական տագնապ (crise) մը, այլ ցաւ ի սիրտ պէտք է համոզուիլ թէ ատիկա հնացեալ (chronique), (ինչպէս յարգելի «Արեւ»ն ալ կ'ակնարկէ ատոր բազմամեայ բառով) դրամական կացութիւն մըն է, որ latent վիճակի մէջ կ'առաջանայ եզր հիմնովին բուժելու համար դարմաններու ընտրութեան մէջ անգամ համաձայնութիւն չգոյացաւ, և այդ դրամական կացութեան այսօրուան հանգամանքը կը գտնուի աւելի վատթար քան ինչ որ էր։

Եթէ Տնտես. Խորհրդոյ մնացեալ անդամները հաճին իրենց համարատուութեան պարտաւորութիւնը կատարել և ըստ օրինի հաշիւները հրատարակել, կը խոստանամ իրական վիճակը թուանշաններով պարզել և այդ կացութեան հետ սերտ կապակցութիւն ունեցող կրթական խնդիրներու մասին ալ ձեռնհաս անձերու կողմէ կատարեալ գիտակցութեամբ յայտնուած դիտողութիւնները հետզհետէ հրապարակել։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Տնտեսական Խորհուրդը գումարուեցաւ այս առաւօտ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Միհրան էֆ. Շիրինեանի։ Ներկայ անդամներն էին՝ Սիսակ Փէրիմ պէյ, Արմենակ էֆ. Խնճեեան, Գալուստ էֆ. Գույումճեան, Զգօն էֆ. Խորասանճեան։ Այսօրուան Տնտես. Խորհուրդին ներկայացաւ Ղալաթիու քարոզիչ Տ. Վահան Ծ. վրդ. և Ղալաթիու կալուածական առկախ խնդրոյ վրայ բացատրութիւններ տուաւ։ Խորհուրդը զբաղեցաւ նաեւ իր օրակարգին վրայ գրանուած վագֆի և այլ կալուածական խնդիրներու կարգադրութեամբ։

◆

Պատրիարքարանի Ա. գործակատար Արիս էֆ. Պէշճեան երէկ Կայս. Պալատ գնաց.

—Արիս էֆ.՝ ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր՝ վաղը շնորհաւորական այցելութեան կ'երթայ Վանայ նոր կուսակալ Վսեմ. Սամի պէյի։

— Ազգ. Հիւանդանոցին ի նպաստ տրուելիք տարեկան նուագահանդէսին արտօնութիւնը ստանալու համար՝ Պատրիարքարանէն թագրիրով մը դիմում եղաւ պատկանեալ իշխանութեան։

—Քաղ. Ժողովը որոշած է իր յառաջիկայ նիստին մէջ նկատողութեան առնել Բերայի Թաղ. Խորհուրդին և Պարտուց բարձման Յանձնաժողովին միջեւ գոյութիւն ունեցող ծանօթ խնդիրը։

—Նորակազմ Դատաստ. Խորհուրդը վաղը ի նիստ պիտի գումարուի, դիւանի ընտրութիւն կատարելու համար։

—Ղալաթիոյ Կեդր. Վարժարանի աղքատիկ ուսանողներուն գրենական պիտոյքի հայթայթման ի նպաստ 5 օսմ. ոսկի նուիրեր է Հրանտ էֆ. Պալայեան՝ Խնամակալութեան ատենապետ Յակոբ էֆ. Էսաեանի ձեռամբ։ Կը յիշուի թէ, հանգուցեալ Գաբրիէլ էֆ. Էլիկեան 500 ոսկի կտակած էր այս կրթասիրական նպատակով և բարձրաստիճան եկեղեցական մըն ալ, որուն համար կ'ըսուի թէ Տ. Գրիգորիս արքեպիսկ. Յովհաննէսեանն է, 200 ոսկի նուիրած է։ Էլիկեան էֆ.ի թողած նպաստը կէս առ կէս կը բաժնուի՝ Կեդր. Վարժարանի և Սամաթիոյ Թաղային երկսեռ վարժարանի աղքատիկ աշակերտներուն գրենական պիտոյից հայթայթման համար։ Գաղափարը նոյնքան նոր էր որքան օգտաշատ, վասն զի մօտէն գիտցողները, կրթական պաշտօնեաները միայն կը տեսնեն թէ տղայ մը, որ աղքատիկ ծնողաց զաւակ ըլլալով, չի կրնար գնել իրեն համար դպրոցին մէջ պէտք եղած դասագիրքը ու թղթեղէնը, թէ՛ կը վնասուի ուսումնականապէս և թէ՛ ամօթահար կը մնայ իր ընկերակիցներուն քով։

ՅԱՏՈՒԿ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԷՔԻՆ, 19 դեկտ.—Ռուսիոյ ու Ճափոնի միջեւ կնքուած պայմանագրութիւն մը վաճառականութեան առջեւ պիտի բանայ Զանկ-Զունի, Քիրինի և Խարպինի քաղաքները, ինչպէս նաեւ Մանչուրիոյ սահմանագլխին վրայ ուրիշ քաղաք մը։ Օտարականները պիտի կրնան բնակիլ այդ քաղաքները։ Պայմանագրութիւնը յուն. 14էն պիտի սկսի գործադրուիլ։

ԼՈՆՏՐԱ.— Անգլիոյ պատերազմական նախարարին ծրագիրը ուրբաթ օրը պիտի ներկայացուի Խորհրդարանին։ Այդ ծրագիրը կ'առաջարկէ բրիտանական բանակ մը կազմել, որուն մէջ ծառայութիւնը կամաւոր ըլլայ վեց տարուան, որուն երկուքը գործօն բանակին մէջ։ Զինուորական բոլոր կեդրոններու մէջ մասնագիտական վարժարաններ պիտի հաստատուին։

ՄԻՒՆԽ.— Բեռլին երեսփոխանը, գաղթային գործերու վիճաբանութեանց առթիւ, դատ բացաւ Միւնխէնէր Բոսթ լրագրին դէմ, օրինաւորապէս հաստատելու Պ. Պէպէլի կողմէ Ռայխսդակին մէջ իրեն դէմ եղած յարձակմանց անհիմն ըլլալը։

ԼՈՆՏՐԱ.— Թէեւ Լորտ Կրիւ տակաւին չկրցաւ Լորտերու Ժողովին հետ իրաւախոհութեան մը յանգիլ կրթական օրինագծին նկատմամբ, բայց կ'ենթադրուի թէ գործը մօտերս պիտի կարգադրուի, քանի որ Խորհրդարանը պիտի փակուի՝ կաղանդէն ետքը։

ՎԻԷՆՆԱ.— Ֆիումէի մէջ Թիֆոյի համաճարակ մը սկսաւ։ Երէկ յիսուն վարակեալներ կային, որոնց երեքը մեռան։

ՓԱՐԻԶ.— Կրթական ու կրօնքի նախարար Պ. Պրիան Նոյէս Թակէպլաթի Թղթակցին հետ տեսակցած պահուն յայտարարեց թէ Ֆրանսայի կառավարութիւնը պիտի հրատարակէ Բարիզի պապական նուիրակութեան պաշտօնարանին մէջ ձեռք անցուած թուղթերը՝ հաստատող թէ Ֆրանսայի եպիսկոպոսները համամիտ էին կրօնական ընկերակցութեանց կազմութեանը։

ՀՌՈՄ.— Պերլինի իտալական դեսպան կարգուեցաւ Կ. Պոլսոյ նախկին դեսպան Պ. Բանսա, փոխանակ Լանծա զօրավարին որ հանգստեան կոչուեցաւ։

ՄԱՏՐԻՏ.— Սպանիոյ կառավարութիւնը կ'ուզէ անսահման կերպով երկարել Գերմանիոյ հետ եղած առեւտրական կարգադրութիւնը։ Գերմանիա, սակայն, 6 ամսուան յետաձգում կ'ուզէ՝ յետոյ բանակցութեանց ձեռնարկելու վերջնական դաշնադրութեան մը համար։

ՊՈՒԷՆՈՍ-ԱՅՐԷՍ.— Վերջերս հոս պատուցաւոր ժանտախտէ մէկ քանի կասկածելի դէպքեր պատահեցան։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Սքուբշթինան աւարտեց փոխառութեան վերաբերեալ ծրագրին վիճաբանութիւնները։

ՊԵՐԼԻՆ, 19 դեկտ.— Բոլոր կուսակցութիւնները բուռն կերպով առաջ կը տանին ընտրական պայքարը։ Ռայխստագի նախորդ ատենապետ Պալլեսթրէմի կոմսը յառաջիկայ ընտրութեանց ընտրելի պիտի չներկայանայ։ Հաւանական է որ անոր տեղ լեհ մը ընտրուի Վերին Սիլէզիայէն։

ԼՈՆՏՐԱ.— Լոնտոնի Սակարանին մէջ հրապարակը հանդարտ է մէկ քանի արժեթուղթերու մասին։ Օտար խումբին ամբողջ ուշադրութեան առարկայ եղած են պղնձի հանքերու արժեթուղթերը և մասնաւորապէս Ռիօ-Թինթօ։ Հրապարակին դարկ մը տուած է Բարիզի Սակարանին մէջ գիներու անկում մը, բայց գիներու բարձրացման գլխաւոր պատճառն է յարատեւ բարւոքումը Սթանտարտ պղինձներու նոր գիներուն, որոնք երէկ 107 անգլիական ոսկիի հասան։ Դէպ ի վեր խաղացողները միշտ կը պնդեն թէ պղինձը 120ի պիտի բարձրանայ և Ռիոն ալ 100ի, մարտ ամսոյ վերջանալէն առաջ։

ՀՌՈՄ. — Իտալիոյ մամուլը ընդհանրապէս լաւ ընդունելութիւն մը կ'ընէ Երեսփ. Ժողովին մէջ Իտալիոյ արտաքին գործոց նախարարին յայտարարութեանց։ Այսօր Երեսփ. Ժողովը քուէարկեց արտաքին գործոց նախարարութեան ելմտացոյցը։

ՓԱՐԻԶ. — Առեւտրական ու ճարտարագործական ֆրանսական Պանքային ընդհանուր ժողովին մէջ որոշուեցաւ 12 ֆր. 50ի շահաբաժին բաշխել։ Նախագահ Պ. Ռուվիէ բաժնետէրերուն տեղեկութիւն հաղորդեց պանքային մասնակցութեանը համար՝ երկաթուղիի շինուածանիւթերու ընդհանուր ընկերութեան կազմութեանը, որուն գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ վակոններ վարձել ռուսական երկաթուղիի ընկերութեանց։ Պանքան կը շահագրգռուի նաեւ ընկերութեան մէկ ծրագրով, որով պիտի խնդրէ Բարիզի քաղաքին կազի շահագործման շահակցական մենաշնորհը։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերէն դեկտ. 17-18)

ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՊԱՅՔԱՐՆ Ի ՖՐԱՆՍԱ

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ԿԻՐԱԿԻՆ

ՓԱՐԻԶ, 16 դեկտ.— Այսօր, նոր օրէնքին առաջին կիրակիին առթիւ Բարիզի եկեղեցիներուն մէջ սովորական հանդիսաւորութեամբ կատարուեցան կրօնական արարողութիւնները։ Պատարագի ատեն քահանաները գոհացան Աւետարանը կարդալով և զայն բացատրելով։ Բոլոր եկեղեցիներն ալ մինչեւ դուռները լեցուած էին։ Միակ փոխուած բանը ընդհանուր կացութեան մէջ սա է որ մինչ ասկից առաջ եկեղեցւոյ մէջ գտնուած աթոռներու համար նստելու դրամ կը տրուէր, այս անգամ առանց դրամի բոլոր հաւատացեալներու տրամադրելի դարձած էին։ Շատ մը եկեղեցիներու մէջ, եկեղեցւոյ պէտքերուն համար պզտիկ հանգանակութիւններ կատարուեցան։

ՀԱՄԱԿՐՈՒԹԻՒՆ ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ

ՀՌՈՄ, 16 դեկտ.—Իտալական ժողովուրդը առիթ չի կորսնցներ արտայայտելու համար իր համակրութիւնը Ֆրանսայի մէջ հաստատուած Պետութեան և Եկեղեցւոյ բաժանման օրէնքին նկատմամբ։ Համակրական այս ցոյցերը ամէնէն աւելի Քամբօ տի Ֆիօրի պատմական հրապարակին վրայ տեղի ունեցած են, ուր կը կանգնի Ճորտանօ Պրունոյի արձանը։ Իտալական կառավարութիւնը ամէն նախազգուշական միջոցներ ձեռք կ'առնէ, որպէս զի համակրական արտայայտութիւնները չափազանց հանգամանք մը չստանան։ Իտալիոյ բուն ժողովուրդն ալ, այս առթիւ, կը տեսնուի թէ յոգնած ու ձանձրացած է Վատիկանի քաղաքական յաւակնութիւններէն։ Հինգ Իտալացիներ իբր ներկայացուցիչ համակրութեան ցոյցերուն մասնակցող բազմութեան, ֆրանսական դեսպանատունը երթալով, իտալական ժողովուրդին խնդակցութիւնները յայտնեցին դեսպանին։ Դեսպանը ուրախութեամբ ընդունեց իտալական ժողովուրդին ներկայացուցիչները և հաւաստեց անոնց թէ ֆրանսական կառավարութեան համար շատ հաճելի են յայտնուած խնդակցութիւնները։ Իտալական Խորհրդարանին անդամ Բոսդա երեսփոխանն ալ հինգ ներկայացուցիչներուն հետ ներկայացած էր ֆրանսական դեսպանին։

ՄՈՆՍԷՆԵԷՕՐ ՄՈՆԴԱՆԵԻՆԻ

ՓԱՐԻԶ, 17 դեկտ. — Հռոմէն սա անհաւատալի լուրը կը տրուի թէ Բարիզէն արտաքսուած Մոնդանինիի տեղ պապական ներկայացուցիչ պիտի նշանակուի մոնսէնեօր Տելլա Քիէզա։ Տելլա Քիէզա իրեն համար անկարելի դարձուցած է այդ տեսակ պաշտօնի մը կոչուիլը, Վատիկանի սպանիական ներկայացուցչին դիմած ըլլալու անխոհեմութեամբ, որով այս վերջինը կը հրաւիրէր սպանիական կառավարութիւնը՝ միջամտել Ֆրանսայի եկեղեցական պայքարին մէջ։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐԸ

ՄԱՏՐԻՏ, 16 դեկտ. — Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարարը Ծերակոյտին մէջ յայտարարեց թէ Վատիկան տեղեկանալով որ ֆրանսական կառավարութիւնը որոշած է մոնսէնեօր Մոնդանինին արտաքսել և Բարիզի երբեմնի պապական նուիրակութեան շէնքը խուզարկել, դիմում ըրած է Վատիկանի սպանիական դիւանագիտական ներկայացուցչին, որպէս զի Բարիզի սպանիական դեսպանին միջոցաւ գաղտնաբար զեկոյց մը հաղորդուի, և սպանիական դեսպանը տէր դառնայ դիւանական թուղթերուն։ Սպանիոյ Վատիկանի ներկայացուցիչը ընդունեց եղած դիմումը, միայն թէ ժամանակ չունեցաւ իրմէ խնդրուածը իրագործել, որովհետեւ այդ միջոցին Մոնդանինի արդէն ճամբայ հանուած էր։

Արտաքին գործոց նախարարը այս յայտարարութիւնը ընելէ վերջ, փորձեց արդարացնել եղածը, ծանօթացնելով Սպանիոյ և Վատիկանի միջեւ տիրող արտաքին յարաբերութեանց վրայ։

Սպանիոյ ազատական մամուլը, սակայն, բուռն կերպով կը բողոքէ կատարուածին դէմ, ըսելով թէ ատիկա կը նշանակէ Սպանիան Ֆրանսայի եկեղեցական պայքարին մէջ խառնել, մանաւանդ որ այդ միջոցին Մոնդանինի օտար իշխանութեան մը գաղտնի ներկայացուցիչն էր։ Այս առթիւ կը պահանջուի որ Վատիկանի սպանիական ներկայացուցիչին տեղ ուրիշ մը նշանակուի։

Սպանիոյ արտաքին գործոց նախարարը զգացուց ի վերջոյ թէ Վատիկան հակառակ պարագային կրնար Աւստրօ-Հունգարիոյ կառավարութեան դիմել նոյն մտօք։

ԲԱՐԻԶԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՐԻԶ, 17 դեկտ. — Բարիզի արքեպիսկոպոս կարտինալ Ռիչառ այսօր կէսօրէ վերջ հեռացաւ իր ապարանքէն որ պետութեան կը պատկանի և որ Քոնքորտայի տրամադրութեամբ իրեն իբր բնակելի տրուած էր։ Կարտինալ Ռիչառ 1886էն ի վեր Բարիզի արքեպիսկոպոս է թէեւ, սակայն 1875էն ի վեր այդ ապարանքին մէջ կը բնակէր։ Կարտինալը 88 տարեկան է։ Բարիզի արքեպիսկոպոսին ապարանքը պատմական շէնք մը եղած է։ Շինուած է 17րդ դարուն Ռոշշուառ դուքսին համար, ու յետոյ զանազան նպատակներու ծառայած է։

Ցորմէ հետէ Քոնքորտայի տրամադրութիւնները դադրեցան օրէնքի ոյժ ունենալէ, այդ պատմական շէնքը նորէն Պետութեան սեփականութիւն կը դառնայ։ Եթէ Պապը իր արդի քաղաքականութեամբ գործերը շատ հեռուները մղած չըլլար, արքեպիսկոպոսը տակաւին երկու տարի առանց վարձքի պիտի բնակէր այդ ապարանքին մէջ։

Կարտինալ Ռիչառ առարկեց թէ հիւանդ է և հետեւաբար չի կրնար տեղափոխուիլ, երբ կառավարութեան կողմէ իրեն զեկոյց եղաւ ապարանքը թողուլ։ Այն ատեն կառավարութեան ներկայացուցիչը պատրաստակամութիւն յայտնեց ընդունիլ այն ժամանակամիջոցը զոր արքեպիսկոպոսը անհրաժեշտ կը նկատէ որ այդ շէնքին մէջ մնալ։ Սակայն կարտինալը չուզեց կառավարութեան կողմէ եղած առաջարկը ընդունիլ և հեռացաւ ապարանքէն։

Արդէն կէս օրէն առաջ, արքեպիսկոպոսին ապարանքին առջեւ, Կրընէլ փողոցին մէջ, շատ մը մարդիկ հաւաքուած էին, որոնք արքեպիսկոպոսին ապարանքէն հեռանալու ատեն ներկայ ըլլալ կ'ուզէին, Բարիզի արքեպիսկոպոսարանի օգնականը երկու օր առաջ յայտարարեց թէ արքեպիսկոպոսը, կառավարութեան կողմէ ապարանքը ձգելու մասին եղած հրաւէրը իբր բռնութեան ճնշիչ միջոց մը կը նկատէ, ուստի կը հեռանայ անկից առանց սպասելու որ զինքը բռնի ոյժով դուրս հանեն։

Արքեպիսկոպոսին ապարանքէն հեռացած պահուն ի մէջ այլոց հոն փութացած էին նաեւ ծերակուտական Տիւպուա Ֆըրէնէ, Պօէր զօրավարին եղբայրը Վիլպուա, Մառոյլ, երեսփոխաններ, ակադեմական Հօսոնվիլ, զօրավարներ, կոմսեր ու կոմսուհիներ, և ազնուապետական դասակարգէն բազմաթիւ ներկայացուցիչներ. նաեւ բազմաթիւ ներկայացուցիչներ կրօնական դասակարգէն լեցուած էին ապարանքին գետնայարկի սրահը։ Կէս օրէ վերջ ժամը մէկին ապարանքի բակին ու սրահին մէջ 500է աւելի ընտրեալ բազմութիւն մը հաւաքուած էր։ Կարտինալը ժամը երկուքին միաձի գոց կառք մը մտաւ, ուր մտան նաեւ զօրավար Շառէդ և Ժիւլէ եպիսկոպոսը։ Այս միջոցին ներկաները համակրութեան բուռն ցոյցեր ըրին։ Այն պահուն, երբ կառքը դեռ ճամբայ չէր ելած, քանի մը երիտասարդներ խոյացան կառքին վրայ, ձին հանեցին և սկսան իրենք քաշել Կրընէլ փողոցէն մինչեւ Պուլվառ տէ Էնվալիտ և անկից ալ մինչեւ Ռիւ տը Պապիլօն, ուր կը գտնուէր Տընի Քոչէնի կողմէ արքեպիսկոպոսին տրուած բնակարանը, ուր հասնելուն, ներկաները, ձեռքի վրայ կարտինալը կառքէն դուրս հանեցին և այդպէս ալ ապարանքին սանդուղներէն վեր հանեցին։ Արքեպիսկոպոսին ժամանումէն մէկ քանի վայրկեան վերջ, Պ. Տընի Քոչէն գետնայարկի պատուհաններէն մէկը բանալով հետեւեալը խօսեցաւ հոն խռնուած բազմութեան.—

«Բարեկամներս, որքան ալ որ Նորին Գերապատուութիւնը յոգնած է բոլորովին, սակայն կ'ուզէ ձեզ օրհնութիւնը տալ։ Տան մէջէն դէպ ի պարտէզ պիտի առաջնորդուիք, ուրկէ Ռիւ Բիւտինօ կ'ելլուի։» Բազմութիւնը առաջնորդուեցաւ այդ պարտէզը, ուր ամէնքն ալ իրարու ետեւէ անցան գետնայարկի պատուհանի մը առջեւէն, որուն ետեւէն կարտինալը անխոնջ կերպով ամէնուն իր օրհնութիւնը կուտար։

◆

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՌԱՅԽՍՏԱԳԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

ՊԵՐԼԻՆ, 17 դեկտ.— Ֆէյլիշէր Քուրիէր կը գրէ թէ Վիլհէլմ կայսրը Ռայխստագի դեկտ. 13ի նիստին ընթացքին վրայ ամէն վայրկեան տեղեկութիւն ուզած էր և այս պատճառաւ հեռագրական վարչութիւնը հեռաձայնի թելեր հաստատած էր Ռայխստագէն մինչեւ Պիւքէպուրկ, ուր կայսրը նոյն օր վարագի որսի ելած էր։ Այս միջոցով վարչապետը շարունակ հաղորդակցութեան մէջ էր կայսեր հետ, որ Ռայխստագի բանակցութեանց ընթացքին վրայ տեղեկութիւն առնելով պէտք եղած հրահանգները կուտար. հետեւաբար վարչապետը որսի վայրէն հեռաձայնով ընդունեց Ռայխստագը լուծելու հրամանը։

ԱՄԵՐԻԿԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ, 17 դեկտ.— Սան-Ֆրանչիսքոյի մէջ հրատարակուող Էկզէմայնըր լրագիրը Հօնօլուլուի թղթակցէն առնելով գրած էր թէ Նուէիրն Թօմաս փոխադրանաւին սպաները յայտարարած էին որ Ճափոնի հետ թշնամութեանց սկսելուն հաւանականութեան պատճառաւ երկու գունդ զօրք պիտի ղրկուին Հաւայի կղզին։ Պատերազմական պաշտօնատունը կը հերքէ այդ լուրը, ծանուցանելով թէ Սանտուիչ կղզիները օգնական զօրք ղրկելու համար ո՛չ հրաման տրուած է և ոչ ալ այդպիսի դիտաւորութիւն մը կայ։ —Վերոյիշեալ լրագրին թղթակիցը այդ լուրը տալէ ետքը կը յաւելու.—«Կ'իմանամ թէ Միքատօ կ'ուզէ ձեռք անցնել Հօնօլուլուէ 50 մղոն հեռու Լանա կղզին։ Սէնտիքա մը առաջարկած է կղզին ծախու հանել, բայց կառավարութիւնը մերժեց այդ առաջարկը, զի կը վախցուի որ այդ Սէնտիքային ետեւը Ճափոն գտնուի։»

ՄԱՐՈՔ

ԹԱՆՃԷՐ, 16 դեկտ.—Եմիրին զօրքերը, Էլ Կէպասի և Մաքլինի հրամանատարութեան տակ, Ալքազարի մէջ կանգ առին, և հաւանօրէն հինգշաբթի կամ ուրբաթ հոս պիտի հասնին։ Ինֆանդա Իզապէլ յածանաւը հոս հասաւ։

ՌՈՒՍ ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԱՐԻԶ, 16 դեկտ.— Պանք տը Ֆրանսի ընդհ. ժողովին երեկուան նիստին մէջ բաժնետէր մը տեղեկութիւն ուզեց Պանք տը Ֆրանսի և Ռուսիոյ միջեւ նոր փոխառութեան մը համար տարածուած լրոյցին մասին։ Պ. Ռուվիէ պատասխանեց թէ Պանք տը Ֆրանս պիտի օգնէ երկաթուղիի ընկերութեան մը, որ լոքօմոթիվ և վակոն պիտի տայ այն երկիրներուն որոնց երկաթուղիները պէտք ունին այդ բաներուն։ Բայց սխալ է այդ ընկերութեան—որ վերջնական կազմակերպութիւն մը չունի դեռ—և որ և է կառավարութեան միջեւ պայմանագիր մը կնքուած ըլլալու լուրը։

◆

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դեկտեմբեր 18

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՃԱՊՈՆ

Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ սխալ են այն լուրերը, որոնց համաձայն ճափոնական կառավարութիւնը Ռուսիայէն չափազանցեալ պահանջներ կ'ընէ առեւտրական դաշնագրութեան և ձկնորսական համաձայնութեան նկատմամբ։ Այդ լուրերուն համաձայն՝ Ճափոնի կառավարութիւնը իբր թէ Ռուսիայէն կը պահանջէ որ Ամուր գետի վրայ մինչեւ Պայքալ ծով ազատ առեւտուր ընելու և նաւարկութեան իրաւունք ունենայ։ Այս լուրերը տարածողները կը պնդեն որ այս խնդիրներու համար Ճափոնի և Ռուսիոյ յարաբերութիւնները ձգտուած վիճակ մը ունին։ Պաշտօնական աղբիւրներէ քաղուած տեղեկութեանց համաձայն՝ վերոյիշեալ բոլոր լուրերը չափազանցեալ են։ Առեւտրական և ձկնորսական խնդիրներու նկատմամբ Ճափոն հաւասարութեան սկզբունքը կը յարգէ և Բորդսմութի խաղաղութեան դաշնագրին տրամադրութեանց վրայ կը հիմնէ իր պահանջները։ Ճափոնական կառավարութիւնը որ և է պատճառ չունի չափազանցեալ պահանջներ ընելու, ընդհակառակն Ճափոնի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ գերիշխող է այն գաղափարը թէ կարելի պիտի ըլլայ Ռուսիոյ հետ նախկին բարեկամական յարաբերութիւնները վերսկսիլ և սրտակից բարեկամութեամբ ապրիլ։ Քանի որ ճափոնական պատուիրակները Ճափոն կառավարութեան քաղաքականութեան կը հետեւին, այս պատճառաւ Ճափոնցիք որ և է չափազանցեալ պահանջի պէտք չունին, ընդհակառակն բարեկամական համաձայնութիւն մը կ'ուզեն կնքել Ռուսիոյ հետ։

—Պետերսպուրկէն հասած լուրերուն նայելով, Ճափոնի և Ռուսիոյ միջեւ վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար, անգլ. կառավարութեան միջամտութիւնը ընդունուեր է երկու կառավարութեանց (Ռուսիոյ ու Ճափոնի) կողմէ։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՄԱՐՈՔ

Ֆրանսա Մարոքի գործերու նկատմամբ լուծելիք երկու դժուարին խնդիր ունի։ Նախ ան Մարոքի ոստիկանութիւնը պիտի կազմակերպէ Սպանիոյ հետ միասին և ասպա ծովեզերաց վրայ անդորրութիւնը պիտի ապահովէ և երկրորդ իր ստացուածքներու սահմանները պիտի պաշտպանէ աւազակային ցեղերու յարձակումներու դէմ։ Ֆրանսա այժմ տեղւոյն վրայ բաւականաչափ զօրք ունի այս կրկին նպատակները իրագործելու համար։ Ամբողջ 19րդ զօրաբանակը այժմ Ալճէրիա կը գտնուի և կը բաժնուի երեք զօրաբաժիններու, որոնք կը բանակին Ալճէրիոյ, Օրանի և Քոնսդանդինի մէջ։ Վերոյիշեալ բանակին մէջ կան 3 օտար, 3 ալճէրական և 3 զուաւ գունդեր և 2 ափրիկեան թեթեւ սպառազէն գունդեր. ընդամէնը 19րդ զօրաբանակը ունի 45 ջոկատներ։ Հեծեալ զինուորներուն մէջ կան 5 որսորդական, երեք հետաղօտող գունդեր։ Բացի ասոնցմէ, ռմբաձիգներու ինը գունդեր կան դաշտային թնդանօթներով։ Սահարայի գունդերն ալ 19րդ զօրաբանակին մասը կը կազմեն։ Մինչեւ 1903 կային Սահարայի մէջ 4 գունդեր. անկէ ետքը գունդ մըն ալ աւելցաւ։ Այս գունդերը ընդհանուր հրամանատարութենէ հեռու գտնուելնուն համար ամէնէն աւելի ենթակայ են թշնամի ցեղերու յարձակմանց։ Այս ջոկատները 342 սպաներէ և զինուորներէ կազմուած են։ Այս գունդերը ունին դաշտային թնդանօթ մը և 2 արագաձիգ թնդանօթներ։ Սահարայի գունդերը միշտ պատերազմելու պատրաստ վիճակի մէջ են։ Դաֆիլէդի մէջ գտնուող երկու վաշտերն Պէչար և Պէնի Ապպասէն յառաջանալով քանի մը աւազակապետներ ձերբակալած և օրինակելի պատիժներու ենթարկած են, Օրանի երկաթուղիին գիծը անոնց յարձակումներէն զերծ պահելու համար։

19րդ զօրաբանակը վերոյիշեալ բոլոր գունդերով և վաշտերով խաղաղութեան ժամանակ 42,000, պատերազմի միջոցին 60,000 զօրք ունի։ Բաց ի վերոյիշեալ բանակէն, Ֆրանսացիք Ալճէրիոյ մէջ ունին խաղաղութեան միջոցին 15,000, իսկ պատերազմի միջոցին 20,000 զօրք։ Այս հաշիւներէն կ'երեւայ որ Ֆրանսա իր շահերը պաշտպանելու համար խաղաղութեան միջոցին 60,000 և պատերազմի ժամանակ 80,000 զօրք ունի յԱլճէրիա և Մարոքի մէջ տեղի ունենալիք ամէն պատահականութեանց դէմ կազմ ու պատրաստ է։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ 6/19 Դեկտեմբեր

Օսմ. Թահս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 05
Ամէնէն բարձր գին	»	102 13
Ամէնէն վար գին	»	101 39
Ռումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	146 3/4
Ամէնէն բարձր գին	»	147 —
Ամէնէն վար գին	»	146 1/2
Թրամվայ	»	62 —

ԲԱՑՈՒՄ 7/20 Դեկտեմբեր

Օսմ. Թահս. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	102 03
» » » ժամը 7ին	»	102 05
Ռումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	146 3/4
» » ժամը 7ին	»	146 3/4
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա.	»	338 —
» » » Բ.	»	269 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ Գ. Կ.	»	440 —
Անատ. Երկթ. Պարտք. Ա. սերի	»	516 —
» » » Բ. սերի	»	514 —
» » բաժնեթուղթ	Ա. Ո.	18 30
Շիրքէթի Խայրիէ	»	41 50
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	5 02 1/2
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 65
Օսմ. ծխախոտ		19 30
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		11 30
» ժուիսանս		6 57 1/2
» պարտաթուղթ		482 —
Թրամվայ	Ֆր.	62 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		338 —
Պոլիս Քարա Այտըն		683 —
Միտիլլի պանքա	Օ. Ո.	6 —
Սալոնիկի պանքա		175 —
Մերսին Ատանա պարտք.	Ա. Ո.	17 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		123 —
» սովորական		115 —
» 5 պարտաթուղթ		91 —
Քարափ Իզմիրի		596 —
Փոխառ. Հելլենական 5 %		— —
Հելլենական պարգեւաւոր թուղթ		442 —
» » »	Օ. Ո.	4 05

ՍԹԻԼԱՆՑ

Օսմ. Միացեալ 1 օրուան	Օ. Ո.	1 50
» » 8 »		4 50
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	1 —

Փոխ. Հրապարակ Օսմ. Պանքայի

	Գնում	Վաճառում
Լոնտոն 3 ամիս ղըշ.	109 3/4	111 12 1/2
» չէք »	110 32 1/2	110 12 1/2
Բարիզ 3 ամիս ֆր.	— —	— —
» չէք »	22 97 1/2	22 87 1/2
Պերլին մարք	18 67	18 57
Վիեննա քուրոն ֆիօրին	21 94	21 48

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԼՈՆՏՐԱ, 19 Դեկտեմբեր

Միացեալ Օսմ. պարտք) բաց.	Ա. Ո.	93 12
) գոց.	»	93 12
Օսմանեան Կայս. Պանքա	»	16 75
Էժիբսիէն միացեալ	»	— —
Անգլիական քոնսոլիտէ	»	86 31
Հելլենական 5 % 1881	»	52 75
» Մոնօբոլ	»	— —
Պուլկարական փոխառ. 1892	»	102 —
Ռանտ Մայնս	»	6 —
Ռուսական 4 % 1888—1889	»	77 50
Ճափոնական 4 %	»	— —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	25 47
Դրամազեղչ	»	6 —

ՓԱՐԻԶ, 19 Դեկտեմբեր

Միացեալ Օսմ. պարտք.) բաց.	Ա. Ո.	93 80
) գոց.	»	93 87
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	148 50
Թրամվայ	»	64 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	673 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	454 —
Պոլիս Քարա Այտըն	»	683 —
Օսմ. մաքսատուն	»	— —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	Ֆ. Կ. »	95 12
Քրէտի Լիոնէ	»	1205 —
Ռուսական 5 %	»	86 52
Իտալական Ռանթ	»	— —
Սպանիական արտաքին	»	94 87
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	20 250
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	— —

ՊԵՐԼԻՆ, 19 Դեկտեմբեր

Օսմ. միացեալ		94 —
Ռուսական 4 % 1902	մարք	— —
Ռումէլի երկաթուղի	»	144 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամսուան	»	20 200
Դրամազեղչ	»	— —

ՎԻԵՆՆԱ, 19 Դեկտեմբեր

Ռումէլի երկաթուղի	քուրոն	162 70
Վիէնըր Պանք Ֆէրայն	»	560 —
Փոխանակագիր Բարիզի վրայ	»	95 46
» Լոնտոնի վրայ	»	240 90
Ռուսական 5 % 1906	»	84 80
Օսմ. Ռէժի	»	325 70
Դրամազեղչ	»	— —

ՊՐՈՒՔՍԷԼ, 19 Դեկտեմբեր

Օսմ. միացեալ 4 %		— —
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	— —

ԻԼԱՆ

(Խազինէի Խասսաի Շահանէ)

Գալըն ամէրիքան պէզլէր թօփը 44, վուալթ ամէրիքան պէզլէր թօփը 54, քիրպաս պէզլէր թօփը 37, ինճէ ամէրիքան պէզլէր թօփը 39 ղուրուշ։

Խազինէի Խասսաի Շահանէ տէփօ խարճէսի իչիւն պիր սէնէի քէամիլէ զարֆընտա միւպայաա օլունաճագ պալատէ նէվի մուհարրէր ամէրիքան վէ քիրպաս հիզալէրինտէ մուրագգամ ֆիխաթլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մահը հալը րումինին տօգուզունճը ճումաա իրթէսի կիւնիւ սաաթ օնա գատար նիւզաէ իւչ թէնզիլի պիլ գապուլ իտիլմէ մէզքիւրտէ իհալէի գաթիէսի իճրա գըլընաճաղընտան չէրալիթը միւթէֆերրիաւը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին եւրագը օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթահըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաատա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 4 քեանունը էվվէլ 322   3—1

⁂

Նէրլի տագիմի պէզլէր չուվալը 105, պիրինճի նէվ Օսման տագիմի պէզլէր չուվալը 155, ալէա սօֆ մուշամմա խաղմուրլուգլար պէզլէրի 130, սօֆ մուշամմա խաղմուրլուգլար պէզլէրի 110 ղուրուշ։

Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ պիր սէնէի քէամիլէ զարֆընտա միւպայաա օլունաճագ պալատէ նէվլի վէ ճինսի մուհարրէր տագիմի իլէ մուշամմա խաղմուրլուգլար թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ մահը հալը րումինին տօգուզունճը ճումաա էրթէսի կիւնիւ իհալէի գաթիէսի իճրա գըլընաճաղընտան չէրալիթը միւթէֆերրիաւը անլամագ վէ միւնագասայա տախիլ օլմագ իսթէյէնլէրին եւրագը օն նիսպէթինտէ թէէմինաթ աքչէսինի վէ եա միւթէպէր քէֆալէթնամէի միւսթահըպէն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ օնա գատար Խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաատա կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 4 քեան. էվվ. 322   3—2

ԱՄԷՆՈՒՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆԸ ԱՊԱՀՈՎՈՒԱԾ

Ջղացաւութիւն, կէս գլխացաւ, քնահատութիւն, Էնֆլուէնցա և ամէն ջղային հիւանդութիւն, ապահով բուժում կը գտնեն, տոքթէօռ Գ. ՐՌՕՆԵԷԻ հակաջղացաւական դեղահատներու միջոցաւ։ Գին, տուփ, գրացուցակին հետ, 3 ֆրանք, բոլոր դեղավաճառաց քով կը գտնուի։ Մթերանոց, Տոբէռ Փրոնեէ և ընկ. 76 Պօէթի փողոց, Բարիզ, Կ. Պոլիս, Ծ. Մէզլքի որդիք և ընկ. բոլոր դեղավաճառաց քով։ 30—21

ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1805ԻՆ

Կ. Պոլիս, Մէրճան փողոց, թիւ 57

Ազգ. Կեդր. Վարչ. Ուսումն. Խորհրդոյ կրթական Ծրագրին համաձայն պատրաստուած դասագիրքեր։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ԿԱՄ ԾԱՂԿՈՑ	փրյ.
Մանուկներու Ա. Գիրք կամ Հարսպիկ քերական	5
Մարգրիտներ ձեռագիր և տպագիր պատկերազարդ	50
Մանուկներու Բ. գիրք բազմապատկեր	60
Մանկավարժական քերականութիւն Ա. մաս, պատկերազարդ	50
ԱՐՌԱՆԱՆ ԸՆԹԱՑՔ - Ա. և Բ. տարի	Ղրշ.
Սիրուն զբօսարան պատկերազարդ	2
Զուարճական նոր ընթերցարան կամ Մանուկներու Գ. Գիրք	3
Արծաթասենիկ փոքրիկներու չարաճճիութեան գիրքը պատկերներով	3
Մանկավարժական քերականութիւն Բ. մաս. ուր մասունք բանին կ'ուսուցանէ պատկերներով	3
Մանկավարժական թուաբանութիւն պատկերներով ուսանելի	3
Իրագիտութեան դասեր բոլորովին նոր պատկերներով	3
Գեղեցիկ զբօսարան Թրքախօս տղոց պատկերազարդ	2½
Գեղեցիկ զբօսարան Թրքախօս տղոց Բ. տարի	3
Մարմնամարզութիւն առողջապահական առանց գործիքի 45 ձևերով	5
ՄԻՋԻՆ ԸՆԹԱՑՔ. Ա. և Բ. Տարի	
Ոսկեմասենիկ հայ տղոց պատկերազարդ	4
Գոհարմասենիկ նոր ոճով ընտիր գիրք մը պատկերազարդ	5
Մանկավարժական քերականութիւն Գ. մաս. անմիջական ոճով կ'ուսուցանէ համաձայնութիւնը պատկերներով	4
Հայերէն լեզու կամ Վարժութիւն գրաբարի Ռոպերտսոնի դրութեամբ, առանց հոլովները և բայերը ի բերան ուսանելի	4
Համառօտ պատմ. Օսմանեան մինչև մեր օրերը	4

Ամէն ուսուցիչներ այս գիրքերը անպատճառ տեսած պէտք է ըլլան, երբ կ'ուզեն որ իրենց վարժարանները արդիւնաւոր շրջան մը բոլորեն։

ԾԱՆՕԹ.—Կարճ միջոցի մէջ անգլիերէն ուսուցանող միակ գիրքը՝ Մայսբեռսաֆթ սիսթէմը սպառելու մօտ ըլլալով 30 ղրուշի պիտի բարձրանայ գինը, իսկ ֆրանսերէն Մայսբեռսաֆթ սիսթէմով գիրքի գինը 30 ղրշ., անփոփոխ է։

Կաղանդի առթիւ Նուէրի գիրքեր, փառաւոր Օրացոյցեր կամ Տարեցոյցեր պատրաստ կը գտնուին, **ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆԸ**։

Փոքրիկ յանձնարարութեանց փոխարէն նամականիշով ալ կ'ընդունուի։ 10—4

ՔԻՒՆԱՐՏ CUNARD
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ

Երեք ամիսը երկու անգամ կը քալեն Լիվէրբուլի և Արևելից միջև

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Լուքանիա	12952	Սլավօնիա	10605
Քամբանիա	12950	Սիլվանիա	5598
Քարմանիա	20000	Ուլթօնիա	10402
Քարօնիա	20000	Պրէսիա	3500
Ումպրիա	8127	Վէրիա	3228
Էթրուրիա	811	Պավիա	2950
Լուզիթանիա	32500	Սիրիա	2350
Մօրէթանիա	32500	Իբերիա	2935
Սաքսոնիա	14280	Սարակօսա	2200
Իվէրնիա	14058	Ալեպպօ	2050
Քարփաթիա	13603	Շէրպուրկ	1620
Բաննօնիա	9851		

Դիմել առ ՎԱԼԹԸՐ ՍԻԿԸՐ և ԸՆԿ. Մէյմանէթլի խան թիւ 6, 7, 8, Ղալաթիա, Քարա Մուսթաֆա փողոց
50—40

ՓՐՓՐԱԼԻՑ ԳԻՆԻՆԵՐ
ԷՏ. ԿՕՏՕ
ՇԱԹՕ-ԼԱ-ՖԻԹ՝ ՔՈՆԵԱՔԻ ՄՕՏ (ՖՐԱՆՍԱ)

Փափկահամ, վճիտ և առողջապահական յատկութիւններով օժտուած են այս գինիները։ Մասնաւորապէս յանձնարարելի է գինին ճաշակող փափկակերներուն, որոնք կրնան նմուշ խնդրել և գինը հարցնել

Պ. ՎԻՔԹՕՐ ՖՐՕՄԱՆԺԷ և ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Ռըխթըմ խան, թիւ 2, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս 25-10

ՑԱՄԱՔԱՅԻՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԱՊԱՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ
ՎԻՔԹՕՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ
VICTORIA DE BERLIN
Ունի օժիտ, քուակի ճիւղեր

Ապահովագրեալ գումար 1904ին	Ֆր.	1,491,279
Պահեստի դրամ 1904ին	»	605,718,000

Հաստատուած 1853 ին. 20ին արքայական հրովարտակով և ուղղակի կառավարութեան հսկողութեան ներքև։

ԸՆԿ. ԴՐԱՄԱՏՈՒՆՆԵՐԸ
Օսմ. Կայս. Պանքա և Քրէտի Լիոնէ

Վարիչ գործակատարութեան
ԱՐԱՄ ՁՈՒՀԱՃԵԱՆ

Լիազօր Ընդհ. Ներկայացուցիչ
ՖՈՍԿՕԼՕ ՄԱՆԿՕ ԵՒ ԸՆԿ.
Կալաթա, Արապեան խան

50—40

ՊԱԼՔԱՆ
Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ և պահեստ	Ֆրք.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ և պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—3

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ
Ղալաթիա, Թանքպարուն խան, 2 թիւ յարկաբաժին, Օսմանեան Պանքայի դէմ

PHOENIX ASSURANCE Cd Co
«ՖԻՆԻՔՍ»

ESTABLISHED 1782

ՀԻՄՆՈՒԱԾ Ի ԼՈՆՏՈՆ 1782 ԻՆ
ԿԸ ԳՈՐԾԷ Ի ՊՈԼԻՍ 1869ԷՆ Ի ՎԵՐ
ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ.
Դրամագլուխ և պահեստի դրամ
Անգլ. ոսկի 4,218,000

ՖԻՆԻՔՍ ոսկի հրդեհի դէմ Ապահովագրական Ընկերութիւն մըն է, ծանօթ իր պատուաւորութեամբ և վճարմանց մէջ իր անմիջական վճարումներով։

ՖԻՆԻՔՍ կ'ապահովագրէ հրդեհի և կայծակի դէմ ամէն տեսակ անշարժ և շարժուն ստացուածք, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով։

Ընկերութեան նշանաբանն եղած է.

ՈՒՂՂ ՄՏՈՒԹԻՒՆ և ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐ ՍՈՒՑ. Ցա՛րդ վճարած է աւելի քան 27,000,000 անգլ. ոսկի։

Ընդհ. գործակալ և Պոլսոյ և գաւառաց. Գ. Վ ԲՐԻՆԷՆ
Վիթալիս խան Պանք Օթօմանի մօտ Ղալաթիա.

Փոխ գործակալի Պոլիս
ԺԻՎԱՆ ԹԷՔԷԵԱՆ
50—31 Ձնցքեան խան

ՄՕՍ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ և ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա ԿԱՐԳԻ	Բ ԿԱՐԳԻ
Սէդի	Նայդօգրիս
Մինիս	Էմէյսա
Ռամփիս	Գոքրիս
Թէյպըր	Մօէրիս
Նարպօն	Ֆալէքի
Նավարին	Ֆարօս
	Թիպա

Առաջին կարգի շոգենաւերը շատ հանգստաւէտ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին և կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ սահմանափակ թիւով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին։

Կ. Պոլսէ Լիվըրբուլ Ա. կարգի գին է 5 ստէրլին
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հանելու համար՝ իրենց հրահանգները տան շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի և Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹՈԼ և Ընկ.
Գործակալք
Ուիթօլ խան, Պահչէ գաբու, Պոլիս
ՃԷՅՄ ՄՕՍ Ընկ.
50—47 31 Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթևեկութիւն կառախումբերու 1906 Նոյեմբեր 1 (ն. տ.) ճինգշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԳՕՆԻԱՅԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. թ. 222 խառն առտ. ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. թ. 22 խառն իրկ. ժ. վ.
12 —	մկն. Էսկի-Շէհիր	ժմն.	3 —
12 42	» Նէօքճէ Քըրըք	մկն.	2 20
1 39	» Սապօնճը Բունար	»	1 38
2 33	» Ալայունտ	»	12 42
3 15	» Չէքիրլէր	»	11 53
4 10	» Տէօյէր	»	11 5
4 93	» Իհսանիյէ	»	10 20
5 3	» Համամ	»	9 53
5 14	» Կազլիկէօլ համամ	»	9 44
6 1	» Աֆիոն Գարա Հիսար	»	9 13
6 41	» Պէօյիւք Չօպանլար	»	8 20
7 36	» Չայ	»	7 33
8 21	» Իսհագլու	»	6 40
8 45	» Եասսըան	»	6 15
9 16	» Աք Շէհիր	»	5 53
9 48	» Ազարի քէօյ	»	5 12
10 30	» Ջավուշճը քէօյ	»	4 35
11 8	» Իլկին	»	4 3
11 55	» Գատըն-Խանը	»	3 9
12 50	» Սէրայ-Էնի	»	2 27
1 22	» Մէյտան	»	1 47
2 22	» Բունար-Պաշը	»	12 42
3 3	ժմն. Գոնիա	մկն.	12 —
իրկ.			առտ.

ԷՍԿԻ-ՇԷՀԻՐ ԷՆԿԻՒՐԻՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ Կառ. թ. 122 խառն առտ. ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառ. թ. 121 խառն իրկն. ժ. վ.
1 —	մկն. Էսկի Շէհիր	ժմն.	11 —
1 44	» Աք Բունար	մկն.	10 18
2 24	» Ալբիւ Քէօյ	»	9 46
3 4	» Պէյլիք Ախուր	»	8 58
4 9	» Սարիքէօյ	»	8 1
4 53	» Պիչէր	»	7 4
5 35	» Սասիլէր	»	6 27
6 9	» Պէյլիք Քէօփրիւ	»	6 —
7 3	» Բօլաթլը	»	5 16
8 21	» Մալը Քէօյ	»	3 49
9 15	» Սինճան Քէօյ	»	2 47
10 —	ժմն. Էնկիւրիւ	մկն.	2 —
իրկն.			առտ.

ԱԼԱՅՈՒՆՏԷՆ ՔԻՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ Կառախումբ թ. 322 խառն առտ. ժ. վ.	 թ. 324 խառն իրկն. ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ թ. 321 խառն առտ. ժ. վ.	 թ. 323 խառն իրկն. ժ. վ.
2 35	12 45	մկն. Ալայունտ ժմն.	2	12 5
2 55	1 5	ժմն. Քիօթահիա մկն.	1 40	11 45

ՀԱՄԻՏԻԷ — ԱՏԱ-ՊԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառախումբ ժ. վ.	 թ. 42 խառն իրկն. ժ. վ.	ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախումբ թ. 421 խառն առտ. ժ. վ.	 ժ. վ.
6 23	7 53	ժմն. Ատա-Բազար մկն.	5 17	6 47
6 5	7 35	մկն. Համիտիէ ժմն.	5 35	7 05

7—10

Cie RUSSE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթական երթևեկութիւններ

Դեկտեմբեր
Դշ. 5/18 Սեվաստաբօլ ժամը 10ին առտուն, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Թարապլուս-Շամ, Պէյրութ, Եաֆա, Բոր-Սայիտ, Աղեքսանդրիա ժամը 4ին իրիկուն։
Եշ 7/20 Օտեսա ժամը 10ին առտուն։
Շբ 9/22 Մէթէլիս, Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին առտուն։
Օտեսա ժամը 2ին իրիկուն։
50—47

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅ.
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍՊԱՍՈՒԱԾ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ
Դկտ. 19ին, Քարամանի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 25ին, Իմերեդի, Մարսիլիայէն
Դկտ. 31ին, Մինկրելի, Անտ. եզերքէն
ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ
Դկտ. 19ին, Քարամանի, Նովօրոսիսք։
Դկտ. 26ին, Իմերեդի, Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում, Նովորոսիսք
Յուն. 1ին, Մինկրելի, Մարսիլիա

Ճամբորդութիւնը Կ. Պոլսէն Բարիզ 6 օր կը տևէ։

Ա կարգ Բարիզի համար 200 ֆր
» » Մարսիլիոյ » 160 »
Բ » Բարիզի » 150 »
» » Մարսիլիոյ » 120 »

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թօփհանէ քարափին վրայ։
15 50—24 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բորբոքումները, յօդացաւը, ծմլում, վէրք եւն. աննման դեղ այտուցքներու և կողի համար։
Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. փնտռել մեր ստորագրութիւնը 18—5

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ և Օտէսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօն	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալէքթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	372	Միքատօ	3557	Սիրիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Արիոստօ	2277	Տրագօ	1713	Հումպեց	95	Մոնթէպէլլօ		Սգէբս	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3119	Թասսօ	1323
Պորոտինօ	1264	Էկրօ	3464	Իտահօ	5 40	Նէքօ	1 33	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճումպօ	1080	Օտիս	1100	Թօքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էգօ	84	Ֆլէօ	053	Օնթարիօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլրինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոմօ	[illegible]	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	[illegible]	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Ռիալթօ	2329	Վըլթուրն	239
Սօսէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1 43	Ռինալտօ	1553	Էթնա	1350
Գոլորատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լորէնցօ	3 91	Ռօլլօ	613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2305	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Ռօճէս	1789	Թորօ	
Գորսօ	895	Կըրանօ	1695	Մարէնկօ	1 73	Ռոզացիս	136	Մայոն	

Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած են.
Տայսօ շոգենաւը, նաւապետ Բիքըրին, դեկտ. 8ին։
Թօրօ շոգենաւը, նաւապետ Ճէքսըն։
Ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս կը սպասուին.
Քլիօ շոգենաւը, նաւապետ Ըմսթրոնկ։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՐԻՔՕՍ
Թիւ 22 24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—24

ԼԻԱՆ-ՆԵՐՕՆ

ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԱՐՋԱԿԱՋԷՆՆԵՐՈՒ ՇԱՀԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՐԱՇՆԵՐՈՒ ՊԵՏԸ

—Ուրեմն հանդարտ կեցէք և կարելի եղածին չափ զգուշաւոր եղէք մինչև այն օրը երբ դուռս ադամանդներ դուրս պիտի գան այն քիմիական աշխատանոցէն, որուն հաստատման գործով պիտի զբաղիմ ընդհուպ։ Այն ատեն ամենքդ ալ պիտի հարստանաք և պիտի կրնաք պարծենալ մարդոց առաջով ներկայանալ մարդկային ընկերութեան մէջ։

Թէթ-տ'էկլ հրամեշտ առած էր Արաչներէն. բայց ի Ծուլիոյէն՝ ամենքն ալ հմայուած էին այդ յայտնութենէն, երազելով թանկագին քարերով լեցուն հրաշալի շէնքեր։

Ծուլիօ չկրցաւ այդ գիշեր քնանալ իր կախմահիճին մէջ. առտուերկրոյ թաքստոցէն դուրս ելաւ՝ քիչ մը օդ առնելու և երակներուն մէջ տիրող տենդը հանդարտեցնելու համար։

—Ո՜հ, հարուստ ըլլալ և առջի կեանքս վերսկսիլ, կը խորհէր Ծուլիօ. հանդարտիկ կեանք մը վարել սիրասուն ժաննիս մօտ, փորձելով անցեալը վերադնել... առիկա մեծ երջանկութիւն մը պիտի ըլլայ ինծի պէս տարաբախտի մը համար... Այո՛, կ'ուզեմ փորձը ընել այդ հարստութեան, որ ինծի կը ներկայանայ... Ա՜հ, Թէթ-տ'էկլ, ադամանդները ձեռքդ անցած չեն տակաւին... և այդ գաղտնիքը ընդհուպ, թերևս վաղը իմս պիտի ըլլայ... սակայն չարաբաստիկ է այդ գաղտնիքը և մահացու... զայն կորզելու համար էր որ ծերուկ Իտալացին Վիլլան կողոպտել ուզի՛ր... ես միայն լսեցի քու վերջին խօսակցութիւնդ ծերուկին հետ, իմ խեղճ Թէթ-տ'էկլս, ես միայն գիտեմ թէ Վիլլան կողոպտելու նպատակն էր յափշտակել այդ թանկագին քանակը. ես միայն լսեցի ողջինդ անէծքը, որ կէս հրծգինի մը մէջ գոչեց. «Զգուշացի՛ր, Լիւսիէն որ Վիլլէ, այս գաղտնիքը աղետաբեր է. ամէն անոնք որ իրենց ձեռքին մէջ ունեցած են զայն, վրայ տուած են կեանքերնին...

Ծուլիօ լայն շունչ մը առաւ։

Խղճմտանք կը զգար։ Իր յիշատակները պաշարած էին միտքը։

Թշուառականը խղճի խայթեր և հրատապ զղջումներ կը զգար, որոնք կը թունաւորէին իր կեանքը։

Եթէ իր գեղանի և իմաստուն աղջիկը՝ ժաննն չըլլար, զոր սկսած էր իր բովանդակ թափով սիրել, շատոնց անձնասպան պիտի ըլլար։

Բայց հիմա կ'ուզէր նոր կեանք մը սկսիլ. այդ նորատի աղջիկը իր ճամբուն վրայ կը գտնուէր իբր փրկութեան խարիսխ և կէս յոյսով մը կը կապուէր անոր։

—Օ՜ն, ճիգ մըն ալ ընենք, կ'ըսէր Ծուլիօ։ Ճամբուն ծայրը միայն պիտի գտնենք հանդարտութիւնը։ Այդ ծերունին կը դաւաճանէր. այդ գաղտնիքը աղետաբեր չէ բնաւ։ Մնաց որ՝ ի՞նչ փոյթ. աւելի լաւ է մեռնիլ քան թէ հիմակուան պէս ամօթալից ու ոճրագործ կեանք մը վարել։

Քիչ մը հանդարտելէ յետոյ, Ծուլիօ իր կախմահիճին մէջ պառկեցաւ, բայց չկրցաւ քնանալ, ուղղակի տենդոտ գործունէութեան պատճառաւ։ Թշուառականը կը ջանար հնար մը գտնել՝ այդ կաշիէ քսակը ձեռք անցընելու համար, զոր միշտ իր վրայ կը կրէր Թէթ-տ'էկլ։

Դիպուածը, այդ հրաշալի պաշտպանը, նպաստած էր Ծուլիոյի։

Յաջորդ օրն իսկ, Ծուլիօ հրաման կը ստանար պետէն՝ անյապաղ տեսնելու զինքը։

Ու նախկին քիմիագէտ ժիւլ Օքլէր ներկայացած էր Շան դ'Էլիզէի ծառուղիին մէջ գտնուող բնակարանը, ուր անգամ մը գացած էր Էվլէյնէ, ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները։

Թէթ-տ'էկլ իր մասնաւոր սրահին մէջ նստած էր, փառաւոր սենեակ մը՝ մութ գոյն օթոցներով, ուր քանդակազարդ դարաններ լեցուած էին հնամաշ գիրքերով, որոնց նուրբ կազմերը աչքի կը զարնէին։

Ծուլիօ հանած էր դիւրակեցիկ գործաւորի զգեստները, զոր սովորաբար կը կրէր։ Մութ գոյն բաճկոն մը հագած էր, որուն վայելուչ ձևը ա'լ աւելի կը շեշտէր իր բնածին վայելչութիւնը։

Ալ եւս չէր այն գձուձ անձը, որ մէկ ումպով պարպած էր օղիով լեցուն ահագին սկահակ մը. անթերի ճենթըլմէն մըն էր և առնական դիմագծերը բանիմաց արտայայտութիւն մը ունէին։

Արաչներու պետը շատ մտազբաղ կ'երևար։ Կռթնած լայն սեղանի մը վրայ հակած և ոտքերը ծռած, եռանդով կը խառնէր իր առջև գտնուող գիրքերու դէզ մը, որոնց թերթերը կը կարդար տենդոտ կերպով։

Մատները ջղագրգիռ կերպով կը դարձնէին էջերը, զորս չոր աղմուկով իրարմէ կը բաժնէր թղթահատը։

—Վերջապէս եկար, ըսաւ Թէթ-տ'էկլ, նշմարելով Ծուլիոյի ներս մտնելը։ Ա՜հ, անհամբերութեամբ կը սպասէի քեզի։

Յետոյ ցոյց տալով գիրքերը, որոնք խճողած էին գրասեղանը, յարեց.

—Ինչպէս կը տեսնես, ադամանդի մեր գաղտնիքով կը զբաղիմ։ Քիմիագիտօրէն ադամանդի պատրաստութեան վրայ խօսող բոլոր գրքերը ձեռք անցուցի. բայց մեր քով գտնուած քիմիական տարազը կը գերազանցէ բոլոր միւս տարազները... գէթ ինծի այնպէս կը թուի։ Բայց ես տեղեակ չեմ քիմիագիտութեան, մինչ դուն այդ յանկուցիչ խնդրով զբաղած ես... աւասիկ գիրք մը որ քու կողմէդ „օրինուած է. կարդա՛ զայն... Մեծ գրավաճառի մը քով գտայ այդ հատորը, և անիկա ուզեց քու պատմութիւնդ ընել՝ զոր տարտամօրէն գիտէր։ Թո՛ղ չտուի որ իր մանրադէպերը շարունակէ։

Ծուլիօ դժգունեցաւ և ձեռքերը կծկուեցան, այն ատեն որ եղունգներէն վիրաւորուեցան ափերը։

—Խորհեցայ որ, յարեց Թէթ-տ'էկլ, պիտի կրնաս ձեռնհաս կարծիք մը յայտնել այդ մասին... կարգ մը կէտեր մթին կը թուին ինծի...

Ծուլիօ արտևանունքները գոցեց, աչքերուն մէջ փայլող ուրախութեան շողը ծածկելու և ինքզինքը չմատնելու համար Ծուլիօ մտովի ըսաւ.

—Վերջապէ՛ս բաղդը կը ժպտի ինծի, և պետն ալ կը դիւրացնէ գործս...

—Պատասխան չես տար, հարցուց Թէթ-տ'էկլ։

—Ես բանին վրայ կը մտածեմ թէ պէտք է լաբորաթուարի ուսումնասիրութիւն մը կատարեմ կարծիքս յայտնելու համար այդ վաւերագրին վրայ։ Երբ առաջին անգամ տեսայ այդ թուղթը, սքանչելի գտայ։ Բայց ճշգրիտ կարծուած քիմիական այնչափ տարազներ կան որ գործնականին մէջ բան մը չեն արժեր։ Պէտք է աւելի մօտէն դիտել և այդ գաղափարով տոգորել միտքս, որուն նկատմամբ այնքան հետաքրքրուած եմ առանձնօք, իմ կարծիքս յայտնելու համար այդ թուղթի կարգին ունեցած արժէքին վրայ։

(Շարունակելի)